

KALEJDOSZKÓP ALEIDOSCOPE

*„Nincs más haza, csak az anyanyelv...”
(Márai Sándor)*

Paolo Veronese (Paolo Caliari)

Available on the
App Store

ANDROID APP ON
Google play

THE LARGEST HUNGARIAN CANADIAN
COMMUNITY ADVERTISING NETWORK

416-638-3431

DOWNLOAD FREE APPLICATIONS
WWW.CORVINADIRECTORY.CA

Mobile application

iPhone / iPad / Android

Always in your hand

Always up-to-date

Prompt dialing from application

Easy to save phone numbers

Increase your ad's value with logo,
short video of your business

Established 1958

416-596-0297
toms-place.com

190 Baldwin St.
Kensington Market
Just west of Spadina

M-W 10-6

Th-F 10-7

Sat 9-6

Sun 12-5

Tom's Place

Tom's Place and the Mihalik family have strong Hungarian roots but at the same time are very proud Canadians. Pictured above is Tom Mihalik, with his son Tom Jr., both ready to serve you at Tom's Place. Established in 1958, Tom's Place now offers the biggest selection of suits in North America, all at great prices.

Please visit Tom's Place, one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.
Conveniently located in Kensington Market.

*Designer
Men's & Women's
Clothing for
Over 50 Years*

facebook.com/TomsPlaceTO

SZERKESZTŐI GONDOLATOK HELYETT

A legenda beszéli, hogy négy bölcs addig imádkozott, amíg elérte amit kívánt: a mennyországba léphetett az üdvözültek közé. Teljes napot tölthettek itt a boldogok között, napkeltétől napnyugtáig élhettek elíziumi életet.

Az első bölcs az élményt nem bírta el, és belehalt; a második elméjében megzavarodott; a harmadik az élményt magába zárta, őrizte élete végéig, s a megszerzett boldogságot magának tartotta meg. Csak a negyedik bölcs távozott egészségesen és épen, mert a látottakat arra használta fel, hogy azon, aki hozzáfordult, segítsen.

A szenvedés köréből mindenki szabadon kiléphet, ahogy tud, és a boldogságot elérheti. De azoknak, akik az üdvözültek világát megismerik, negyedrésze a nagy élményt nem tudja elviselni és belepusztul. Minden nap látni olyan embert, aki a mennyország kapujában összeesett és meghalt. A másik negyedrészt megkötyögösödik. Ilyen fanatikus bolondot is látni eleget. A harmadik negyed rész a boldogságot magába zárja és önmagának tartja meg, és nem ad belőle másnak...

A boldogságot csak a negyedik bölcs bírta el. Mert a gazdagságot, örömet, tehetséget meg szabad szerezni, de jaj annak, aki hozzá nem elég erős. Egy része belehal, egy része esztét veszti, egy része a kincset magába ássa, és senkinek sem ad belőle. Az elíziumi kertek fénye benne sötétséggé változik.

A boldogságot csak az bírja el, aki elosztja. A fény csak abban válik áldássá, ami másnak is ad belőle... Amit szerzel, amit elérsz, amit tudsz, amit átélsz, osszad meg. Az egész világ a tiéd. Szabad vagy a kövektől az éterig. Ismerd meg, hódítsd meg, senki se tiltja, de jaj neked, ha magadnak tartod. Amiből másnak nem adsz, legyen az arany, iszappá válik; legyen szent fény, átokká válik...

HAMVAS BÉLA

Dancs Rózsa

TERJESSZE LAPUNKAT!

MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK, HA
AZ ÉSZAK-AMERIKAI MAGYAR
DIASZPÓRA EGYETLEN, KÉTNYELVŰ,
SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJJAL
KITŰNTETETT KULTURÁLIS
FOLYÓIRATÁT OLVASSA!

RENDELJE MEG A KALEJDOSZKÓPOT
A 416 491 4631-ES
TELEFONSZÁMON

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el. A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are not necessarily those of the publisher.

TARTALOMBÓL - CONTENTS

Juhász Gyula: Március idusára (vers)	2
Rezső Atya: Március 15. - nemesen magyar és istenien örök	2
Kányádi Sándor: Nyergestető (vers)	3
Jókai Mór: Székely asszony (elbeszélés)	4
Dancs Rózsa: Az Oshawa-i Magyar Kultúr Klub	9
Gábor Áron-émlékév, 2014...	10
Kányádi Sándor: A kökösi hídon (vers)	11
Beke György: Márton Áron - európai püspök Erdélyben	12
Ábrányi Emil: Az amerikai magyarokhoz (vers)	
Emil Ábrányi: To the American Hungarians (poem)	18
Miska János: Magyarország Barátai Alapítvány Konferencia	19
Wass Albert: Március 15. Ez az örökség a tietek	20
In Memoriam Gyarmati Fanni	21
Radnóti Miklós: Két karodban (vers)	21
Dancs Rózsa: Ha élet zengi be az iskolát...	22
Krisztus hét szava a Kereszten	23
Sajgó Szabolcs: milyen is (vers)	23
A HUVAC téli tárlata (D. R.)	24
Sándor Mary: A varjú a fán	25
Dancs Rózsa: Juszta (elbeszélés, részletek)	27
Radnóti Miklós: Erőltetett menet (vers)	30
Miklós Radnóti: Forced March (poem) <i>Translated by Clive Wilmer and George Gömöri</i>	30
Mary Sandor: The Night in the Snow	31

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$65.00/year; Foreign: US\$75.00/year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**

Elnök - **Telch György - George** - President

Főszerkesztő - **Telch Dancs Rózsa** - Editor-in-Chief

Szerkesztés, fordítás - **Turóczy Tamás** - Editor, Translator

Terjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Munkatársak: Bácsalmási István, Kaslik Péter,
Miska János, Sándor Mary, Veszely Ferenc

122 Silas Hill Drive, Toronto, ON, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rozsadancs@yahoo.ca

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**

www.kalejdoskop.ca

JUHÁSZ GYULA

MÁRCIUS IDUSÁRA

Vannak napok, melyek nem szállnak el,
De az idők végéig megmaradnak,
Mint csillagok ragyognak boldogan
S fényt szórnak minden születő tavasznak.
Valamikor szép tüzes napok voltak,
Most enyhe és derűs fénnel ragyognak.
Ilyen nap volt az, melynek fordulója
Ibolyáit ma a szívünkbe szórja.

Ó, akkor, egykor, ifjú Jókai
És lángoló Petőfi szava zengett,
Kokárda lengett és zászló lobogott;
A költő kérdett és felelt a nemzet.

Ma nem tördel bilincset s börtönajtót
Lelkes tömeg, de munka dala harsog,
Szépség, igazság lassan megy előre,
Egy szebb, igazabb, boldogabb jövőbe.

De azért lelkünk búsan visszanez,
És emlékezve mámoros lesz tőled,
Tűnt március nagy napja, szép tavasz,
Mely fölráztad a szunnyadó erőket,
Mely új tavaszok napját égre hoztad,
Mely új remények ibolyáját fontad.
Ó nagy nap, szép nap, légy örökre áldott,
Hozz mindig új fényt, új dalt, új virágot!

REZSŐ ATYA

MÁRCIUS 15. – NEMESEN MAGYAR ÉS ISTENIEN ÖRÖK

Március van. Tavaszodik a világ. Erre lehet alapozni, mint a szentek segítségére. Rügyek fakadnak, életek indulnak, ahogy az Isten Fia élete is. Csendben.

Március 15. a nemzetté érésünk napja, nemzeti ünnep. Tisztelettel mondhatjuk, hogy Attila, Szent István és Szent László népe itt vagyunk a Kárpát-medencében, még akkor is, ha az országhatárokat már kétszer átvitték a fejünk felett. Itt vagyunk a Kárpátok övezte tájakon, annak minden kis szögletében, ahol az 1848/49-es forradalom és szabadságharc szelleme végigsöpört Bánát, Délvidék, Dunántúl, Felvidék, Kárpátalja, Partium és Erdély településein. Ünnepünkön jelen vannak férfiak és asszonyok az erő divatja öltözetben, hogy tisztelegjünk a hősök és áldozatok előtt. Itt vagyunk, hogy mindegyre lelket kérjünk Istentől a küzdő erőnek.

Az emlékezők lelkén mindig átsuhan a pesti március 15-től az aradi október 6-ig terjedő szívet, lelket, testet hol betöltő, hol eltipró másfél év, és 1867-ig tartó elnyomás. A kökösi hídnál, a Nyerges-tetőn, Fehéregyházán, Világosnál vagy Aradnál, ha nem is beszélne senki, csak vigyázzállásban hallgatjuk a Himnusz dallamát, azzal is gazdagodunk, mert észleljük a föld leheletét, a fák susogását, az emlékjelek néma intését, a szabadságharc ősi szellemét. Ismert és ismeretlen vértanúkra emlékezünk, életáldozatuk előtt meghatódva tisztelgünk, hogy szívünk-lelkünk feltöltsük isteni és emberi erényekkel.

A szabadságharcban vértanú és hitvalló nemzet lettünk. Kezdve Szent Gellért, Bőd, Beneta, Beszteréd püspököktől napjainkig. A magyar ember lelkülete a vértanúságra épül, mert akit és amit megszeret, azért kész életét is adni.

Népünk ezer évvel ezelőtt, itt a Kárpát-medencében Isten gyermeke lett, izig-vérig itt vált kereszténnyé.

Az Egyház által itt kaptunk égi és földi koronát. E földön, ahol Isten kegyelme lett osztályrészünk, mindegyre tapasztaljuk Gondviselőnk szeretetét. E szülőföld számunkra az a hely, ahol Isten szeretete érleli bennünk a lélekújulást, hogy gyarapítsuk a kultúrát, civilizációt és szolgáljuk a haladást. Krisztus szeretetének mindennapos átélése szívünkben oltja a hazaszeretetet, a szabadság lelkületét és a vértanúk tiszteletét. Március 15-én hősi halottainkra is emlékezünk, mert az igazért és jobbért küzdő embernek erkölcsi tartása van. A vértanú valamely eszméért adja életét, így nemesíti meg halála a jellemét. Az eszmék, az ideálok közt, amelyért életét adja valaki, a legnagyobb az Isten. A tizenhárom aradi vértanú búcsúlevele is erről tanúskodik. Részben bíztak a győztes belátásában és nagylelkűségében, de leginkább Isten jutalmazó és örök életet adó szeretetében. Szent IX. Lajos francia királynak valahányszor Poissyba vezetett útja, mindig betért abba a templomba, ahol megkeresztelték és hosszan imádkozott. Egy alkalommal valaki azt találta mondani, hogy miért nem a párizsi Notre Dame-ban imádkozik a király, mert az előkelőbb. Lajos röviden így válaszolt: Ott csak földi koronát kaptam, itt viszont örök koronát.

Március 15. számunkra a szülőföld-, a hazaszeretet napja. Akkor tudjuk jól szeretni a szülőföldet, a földi hazát, ha az örök hazát még jobban szeretjük. Aki megéli istengyermek-ségét, aki gerinces keresztény, aki gerinces magyar, az jó hazafi is. Az ilyen kitartóan dolgozik honfitársaiért, még ha áldozatba kerül is, mert hisz az örökkévalóságban. Minden korban és minden helyen a földi haza szeretetének kifejezője és fokmérője az örök haza szeretete...

(Forrás: *szentkereszt.ro*, 2012. márc. 15.)

KÁNYÁDI SÁNDOR

NYERGESTETŐ

Csikországban, hol az erdők
zöldebbek talán, mind máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépni vihar sem tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok hegy között
egy szeliden, szépen hajló,
mint a nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.

Ugy is hívják Nyergestető:
egyik kengyelvasa Kászon
a másik meg, az innenső
itt csillogna Csikkozmáson.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben
ott zöldellnek a fenyőfák,
egész Csikban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökerüket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálig kettétörnek.
Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lúktet lent a gyökerekben,
mert temető az az erdő,

és kopjafa minden szálfa,
itt esett el Gál Sándornak
száznál is több katonája.
Véres harc volt, a patak is
vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár és a császár
hatalmas nagy hadsereggel.
De a védők nem rettentek
-alig voltak, ha kétszázan-
álltak, mind a fenyők, a harc
rettentő nagy viharában.
Végül csellel, árulással
délre körülvették őket,
mert nem adta magát a székely,
mind a szálfák kettétörték.
Elámult az ellenség is
ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el
a hősöket a hegy hátán.
Ugy haltak meg a székelyek,
mind egy szálig, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz
Termopülé szorosában.
Nem tud róluk a nagyvilág,
hőstettükről nem beszélnek,
hirük nem őrzi legenda,
dicsőítő harci ének,
csak a sirjukon nőtt fenyők,
fönn a tetőn, a nyeregben,
s azért zöldell az az erdő
egész Csikban a legszebben.

Nyergestető - emlékmű. Wikipedia, Creative Commons

JÓKAI MÓR

SZÉKELY ASSZONY

Elhallgattak az ágyúk, elhalt a csatazaj, elhullottak a hősök.

Csak a távol égen villogott még valami láng, hallatszott a távol égdörgés, szélsóhajtás. Tán az elhullottak szellemei kezdtek odafenn új, kérlelhetlen csatát az ég kapuit védve most azok ellen, kik ellen egy óra előtt a hon határait védték.

Sepsiszentgyörgy kapuja előtt a domboldalban, a temetőben, ott ültek a székely asszonyok, várva-várva – nem a csatából megtérő kedveseiket, hanem a győzelem hírét.

Leültek a sírkövekre, a kizöldült sírhalmokra, s hogyha dördülést hallottak, maguk között találgatták: ez a mieink ágyúja... ez volt mostan Gábor Áron... emez volt az ellenségé... s ez rá az ég mennydörgése... S mikor már nem hallott semmi, fenndobogó szívvel várták, melyik győzött, melyik vesztett.

Székely anyák, székely leányok, menyasszonyok, feleségek egy óhajtást mondtak magukban: hogyha visszajő a kedves, győzelemmel térjen vissza, de ha elvesztett a nemzet az eldöntő ütközetben, hírmondó ne jöjön belőle.

A kápolna küszöbében, a szellős kriptá ajtajánál ősz, hallgatólag férfi ül. Vénember már, nyolcvanéves, szemei világtalankok, két naptalan hold az égen, régóta már csak a lelkével lát.

Ide hozatta ki magát, nem nyughatva szobájában. Ide hozatta ki magát a temetőkertbe. Miért nem ásatott sírt is magának! Mellette egy nyomorék ül. Egyik keze, egyik lába összezugszorodva. Pedig a szív minden gondolatja ott jár a véres csataterén. Keserűen mondja magában: miért nem lehetek én ottan!

Az alkonyat kétes világánál térdére fektetett bibliából olvas a nyomorék az öregembernek. Ők az utolsó két férfi a városban, az egyik vak, a másik sánta, a többi elment a harcra.

A nyomorék olvas az Izrael harcairól, nagy nehéz csatáiról az Isten választott népének, a szent háborúról, hol az Isten ládája mellett, védve, viaskodva harmincezer férfi vesztette el életét.

– Miért nem lehetek én ottan? – nyöszörög felsóhajtva a nyomorék és tovább olvas:

„És elnyerék az Isten ládját és Éli két fia is meghala.”

„Elszaladott pedig egy ember a harcból és ruháját megszagatá és port hinte fejére.”

„És íme, Éli ül az útfélen, várakozván, mert az ő szíve nagy rettegésben vala.”

„Mihelyt bejutott a hírmondó a városba, megzendüle az nagy jajkiáltással.”

„Micsoda kiáltás az? – kérdé Éli, hallván a kiáltást.”

„Vala pedig Éli kilencvennyolc esztendő, és az ő szemei meghomályosodtak.”

A nyomorék nem bírta olvasni tovább, föl talált tekinteni az ősz emberre; és szíve elfacsarodott, szemei megteltek

könnyel.

– Miért nem olvasod tovább? – kérdé az aggastyán.

– Sötét van, nem látom az írást.

– Nem mondtál igazat. A lemenő nap melegét még érzem arcomon. Miért nem olvasod tovább?

A nyomorék kitörülte szemének felhőit, a könnyeket, és olvasott:

„Monda az ember Élinek: a harcból jövök, a harcból szaladtam el.”

„Megfutamodék az Izrael, a te két fiad is megholt, az Isten ládját is elnyerték.”

A nyomorék nem bírta tovább tartani magát. Hangos zokogásra fakadt, s fejét az aggastyán térdeire hajtván, elrejté arcát kezeibe.

Az ősz nem sürgette, hogy olvasson tovább, hanem behunyott szemmel folytatá halk hangon a bibliai vers jól ismert végsorait:

„És mikor Éli az Isten ládját hallá említeni, hátraesék székéből a kapufélen és meghala.”

A temető árka mellett egy ákásznak támaszkodva egy magas néber áll.

Harminchat éves lehet. Vonásai kemények, szigorúak, de még most is szépek. Az ég egyik oldalán a lemenő nap lángol, a másik oldalon a fergeteg villog. A székely asszony arcát egyfelől a nap búcsúfénye festi tartós aranszínre, másfelől a villám vet rá elmúló kék-zöld világot. S mentül jobban hanyatlik alá a nap, a villám fénye annál kékebb, annál sápasztóbb a nő arcán. Kezét szeme elé tartva, a távolba bámul, alakja nem mozdul, mintha kőből volna faragva.

Ez Judit, a székely asszonyok ős példányképe. Egyike azon soha el nem virágzó alakoknak, kik arcuk kifejezését, nagy fekete szemeik ragyogványát, sűrű hajfürteik hollószínűt, szavaik átható csengését s termetök életerős karcsúságát megtartják a késő vénség idejéig, kikben a lélek sem vénül meg, hanem az évekkel megerősödik.

Karcsú, büszke termete körül szép fiatal tizenhat éves leányka fűzi karjait, odasimulva hozzá, mint hízelgő folyondár a sugár jegenyéhez.

E leánykát Arankának hívják. Szép, kékszemű gyermek, sima szőke hajjal. Arca oly fehér, hogy szinte világít az éjben, s alakja oly lenge, hogy tán a fuvallat is elvihetné, mint a repülő virágmagvat.

Azon nőnek fia, kinek kebléhez simult, a szőke leánykának jegyese. Most elment a csatába. Az anya és a menyasszony szemei tán őt keresik az alaktalan távol ködeiben.

– Nem látsz ott egy alakot közelíteni? – kérdi Judit a leánytól, kezével a távolba mutatva.

Aranka még közelebb simul hozzá, hogy a mutatott irányt megláthassa. Feje egészen a nő vállán nyugszik. Még nem lát semmit. A kék szem csillagsugára nem bír magának utat törni odáig a homályban, hová a fekete szem tűzsugára elhat.

Pillanatok múlva láthatóbbá lesz az alak. A leányka arcán

szerelmes hajnalpír ömlik el, az anyán haragos lángvörösség.

– Ez ő, kedvesem – rebegi Aranka, kis kezeit szívére nyomva, mintha csitítani akarná a kis nyugtalan.

– Nincs fegyvere! – kiált eliszonyodva Judit, s elfordítja arcát és szemeit kezével eltakarja.

Oly távolból megismeré a szerelmes vőlegényét, oly távolból meglátta az anya fia gyalázatát.

Tántorogva, tétovázva jött a látott alak az úttalan síkon. Feje búsan csüggött alá, lépései alatt inogni látszott a föld. Térdei olykor megtörtek alatta. Elesett. Meg-meg fölkelt s végerőködéssel látszott sietni a város felé. Majd, hogy észrevette a temető dombjára gyűlt nőket, arra vette útját. Sáros és véres volt, haja lecsüggött arcába. Ruhája meg volt szaggatva. Kezével egy nagy szakadást mellén nagyon iparkodott elrejtetni, hogy senki meg ne lássa. Mindenki ráismert benne Judit fiára, s a nők körülállták az anyát, amint a fiút arra látták tartani.

A temetőárok az anya és fiú között volt. Ez nem bírta rajta átmenni. Ott lerogyott az árok előtt.

– Hol hagyta fegyveredet? – kiálta rá, előlépve a tömeg közül, kemény elítélő hangon Judit.

A fiú felelni akart. Akarta mondani, hogy fegyverét ott hagyta ellensége szívében bennetörve, de nem volt ereje szólni, a hang megfagyott ajkán.

– Szólj, elveszett-e a csata?

A fiú némán inte és fejét lehajta.

– Vesztél volna te is ottan, ne maradtál volna meg a gyalázat napjaira. Miért jöttél el? – A fiú hallgatott.

– Miért akarod túlélni hazádat? Temetkezni jöttél haza? Kerestél volna sírt magadnak ottan, hol meghalni dicsőség, a csatamezőn. Eredj innen! Ez a temető neked helyet nem ad. A mi halálunkban nem osztozol. Eredj tőlünk. Eltagadd, hogy itt születél. Élj vagy halj, de elfelejts bennünket!

A fiú esdő tekintettel nézett szét a nők arcain. Sehol részvét, sehol egy szánakozó vonás. Kereste szemeivel menyasszonyát, lelkének legszebbik reményét, a kis szőke leánykát.

Ott térdelt az anyja lábai előtt, kedves kis fejét elrejté Judit ruhái közt és el akarta titkolni, hogy zokog. Az ifjú még tétovázott, még várta, hogy valaki tán marasztani fogja. S mikor látta, hogy senki sem szól hozzá, még menyasszonya sem, még az sem marasztja, az sem vigasztalja, felvászorgott a földről szóltanul, kezével keblén szétszakadt ruháját összerakta, tántorogva, ingó léptekkel nekiindult az úttalan avarnak, nem nézett egyszer sem vissza, elvadultan a pusztá erdőbe eltévedt, ott levette kezét elszakadt öltönyéről. Irtózatossá látzott meg alatta. Valahol a harasztos völgyben eldült, vére kifolyott, ott meghalt.

Sohasem tudta meg senki. Jöttek aztán a vesztett csatából még többen a székely ifjak közül. El-kiűzték őket a székely nők egytől egyig.

– Keressetek más hont magatoknak, ha ezt meg nem védelmeztétek.

Elátkozták, elhajtották őket a széles világba. Menjenek, amerre látnak. Székely ifjak elbujdostak. Kimentek idegen hazákba, most is odavannak, nem is jönnek vissza. Nagy sírása hallatszott a székely asszonyoknak a temetőkertben. Egetverő sírás.

Az ősz ember a kriptaajtóban hallván a sírást, kérdé, mely sírás az.

– Elveszett Székelyország, a te fiaid, a te unokáid mind elhullottak. Gábor Áron is elesett, ágyúis ottvesztek mind. A vezér is sebben elhullt.

Az ősz ember ezt hallva, kezeit és világtalan szemeit fölemelé az égre:

– Én Uram, én Istenem! – kiálta, s megszűnt világtalan lenni, a mennyei örök napfény megnyílt lelke előtt. Meghalt.

A székely nők felvevék karjaikba az elhunyt aggot, kinek a veszteség híre élte lángját kioltotta, s bevitték őt karjaikon árván maradt városukba, Sepsiszentgyörgybe.

Mankójával ment közöttük elmélázva a nyomorék s keserűen mondogatta magában:

– Miért nem lehettem én ott? Miért nem vesztettem ott el?

Nem volt már férfi Sepsiszentgyörgyön. A bátrai elhulltak, a gyáváit elhajtották, az utolsót most teszik koporsóba. Az is nyolcvanéves világtalan agg volt. Csak nők és gyermekek maradtak még a városban. Özvegy nők és árva gyermekek.

A nyolcvanéves agg koporsója körül ott sírnak az elhagyottak. Isten látja, nem azt a halottat siratják.

Lábtól a koporsó mellett ül kis számaryon a nyomorék. Arcát tenyerébe rejté. Oly rosszul esik neki hallani, hogy a legutolsó férfi meghalt, őt nem tartja senki annak.

Az asszonyok a koporsó körül állnak, tele van az udvar is, mindenki elmegy nézni a halottat. Az utolsó férfit a koporsóban. Akit a legvénebbek sem ismertek fiatalnak. Aki meghalt szívszakadásban.

Rokona volt igen sok, tisztelői mind, akik ismerték, unokái és unokafiai száma egész népet tett már, és mindazok, kikkel életében jót tett, kiknek bajában támasza, tanácsadója volt, oly sokan valának... Ezeknek nagy része nincsen mostan itten. Kinn fekszenek a csatamezőn, kinn futnak az elátkozott világban. Annyi unokafiú közül csak az egy nyomorék van jelen, és azt senki sem tartja férfinak.

Mindenkinek szerette volt, mindenkinek halottja most, mindenkinek van benne mit siratni. De senkinek annyi, mint Juditnak, a büszkelelkű nőnek, és Dávidnak, a nyomoréknak. És csak ők ketten nem sírnak.

Mindkettő feje ég, lángokkal háborog. A tűzhányóhegy oldalából nem fakad patak. Szemeikből könnyek helyett tán inkább szikrák hullanak.

Judit félrehíja a nyomorékot a nősírástól, és egy mel-

lékszobába.

Összefont karokkal megáll előtte és beszél:

– Dávid! Szépapád kiterítve fekszik, te ott ülsz a ravatal mellett s egy könnyet nem ejtesz, miről gondolkazol?... Egész éjjel nem aludtál, hallottalak ágyadban-forgolódni, nyöszörögni, miről gondolkodtál?...

A nyomorék lesütötte fejét és hallgatott.

– Dávid! ha te ép, erős férfi voltál, ha teneked e mankók helyett kardhoz, szuronyhoz szoktak volna kezeid, Dávid! lesütnéd-e fejedet némán, mint most?

A nyomorék felemelte lángoló arcát az asszony tekintetéhez s nagy fekete szemei oly bátran, oly hősien világoltak elé, mintha az erős lélek egy pillanatra elfeledte volna lakháza silányságát.

– És te sohasem leszesz boldog – folytató az asszony. – Terád semmi öröm nem vár az életben. Pedig ki tudja, még meddig élhetsz?... De szólj, ha megjelenne a halál előtted legdicsőbb arcával, ragyogóbban, mint a csatamezőn, s azt mondaná: „vesd el mankóidat, vedd a rombolás szereit kezébe, im, én kezébe adom a világból mindazt, amit szeretél, csinálj magadnak koporsót, csinálj magadnak máglyát belőle, hogy mikor meghalsz, ne maradjon itt utánad semmi, amiért visszagondolj a másvilágról a földre...”

– Nem értelek.

– Nem akarsz talán... Csak mégis szép az élet, ugye? Még a rongyok között, a gyalázat szennyében, a nyomorék testben is szép az élet... Még a mankóért sem kellene cserébe a szárnyak..

– Ó, ne mondd. Hányszor adtam volna oda a megutált életet az irigylett halálért! – szölt a nyomorék s halkán tevő utána: a dicső halálért.

– S kinek volna dicsőbb halála, mint neked! Egy csatatér felett, hol az elemek maguk is csatáznak, magasan a harckialtás közepében ott állanál, vérontó angyalául a halálnak, érchangon hirdetve halálos ellenállást mindennek, aki él, s mikor már mindenki elhanyaglott, mikor nincs, aki segítsen többé, kiragadnád az ellen kezéből a biztos győzedelmet, s magaddal vinnéd azt hősien meghalni nem a sírba, hanem föl az égbe.

– Ó, tehetném bár! – sóhajta fel a nyomorék. – De mi az én hangom? Mik az én karjaim. Szavam nem hallatszik a harcban. Kezem a győzelmet el nem veszi senkitől.

– Figyelj reám. A győztesek ma vagy holnap városunkba jönnek. De nem leszen itt megpihenésük, nem vár rájuk öröm, nem nyugalom. A házak be lesznek előttük zárva. A fegyverre fegyver lesz a válasz, s ha Sepsiszentgyörgy férfiai el tudtak esni városuk védelmében, asszonyaik nem lesznek hozzájuk méltatlanok. Mi elveszünk, a nőkar gyöngé, bár a szív erősebb. Sem fegyverünk, sem erőnk ellenállani, csak akaratum. A cél úgysem a győzelem, hanem a becsületes halál. Te fel fogsz menni a toronyba. Midőn messziről meglátod jönni az ellenséget, a harangot meghúzod, mi akkor a halottat elvisszük temetni. Sírjánál bevárjuk a nem szeretett

vendégeket, s ha erővel akarnak bejönni, akkor jaj nekünk. Minden házat külön fogunk védni. A kétségbeesés megtanít bennünket harcolni, s ha erőt akarna venni a gyöngé szíveken a félelem, a csüggettség, hallani fogjuk a toronyból a te harangod ércszavait, s új erőt fog szállni kebleinkbe. Verni fogod a harangot, míg a csata erőt nem vesz. Akkor találsz ottan egy fülkében előre elkészített szurokkoszorúkat, azokat meggyújtod, s ha látod, hogy az ellenség elfoglalta a várost, lehányod azokat a házak tetejére, s visszafoglalod a várost tőle, s szikrák özönében, füstnek fellegében fölviszed magaddal a magas mennyországba.

A nyomorék mindig lázasabb reszketéssel hallgatta a rettenetes némbér szavait, az utolsó szavaknál kiejtve kezeiből mankóit s odarogyott a nő lábaihoz, és annak térdeit átölelte, és rebegett valami érthetetlen szokat, de ragyogó szemeiből olvasni lehete, hogy lelke már repülni készül a halál képe felé.

– Lesz-e bátorságod?

– Ó, örülni, vigadni fogok! Nem leszek béna, nem leszek nyomorék, hős fogok lenni. Rám gyűjtöm a toronytetőt, úgy fogom húzni a harangot, s mikor már lángolni fog körüle a város, még akkor is verni fogom a tüzes izzó harangot és énekelni, míg a láng meg nem emészt: „szolgáidnak testek, akik megölettek, adattak a hollóknak!” – Ordíts kapu! kiáltás város! Eljött az Úrnak rettenetes napja!...

És a nyomorék alakja, mintegy szent convulsióban elkezdte erőszakosan reszketni, száraz, elfonnyadt karjai kiterjesztett kezeikkel az égre voltak emelve. Térden állt, mert mankóit elejté. Úgy nézett ki, mintha buzgó megdicsőülésben ihletetten imádkoznék.

– Jer velem – szölt az asszony felemelve őt a földről. Dávid felvette mankóit, s oly sietve, oly élénken haladott az asszony mellett, mintha nem is a földön járna. Mintha a mankók helyett máris szárnyakat viselne.

Hogy átmentek a halottastermen, odalépett szépapjához, megcsókolá annak hideg arcát, hideg kezeit s magasztos túlvilági arccal rebegett:

– Látjuk egymást nemsokára.

Judit meghagyta a nőknek, hogy ottmaradjanak, míg visszajő; maga elment a nyomorékkal, felvezette őt a toronyba. Eddig nem mutatott erővel ment az fel a meredek lépcsőkön, a lélek látszott őt vinni.

Judit megcsókolta a szegény béna homlokát s azzal ott hagyta őt a toronyban.

Dávid kiült a toronyablakba, ahonnan messzire el lehete látni, s mikor meglátta Juditot, onnan fölülről utána kiáltott.

A nő föltekintett, a béna kihajlott az ablakból s mankóját leveté.

– Nem lesz rá többé szükségem! Bizonyos akarok róla lenni, hogy a kísértet órájában bátran viselem magamat. Azért magamra zártam a torony ajtaját, a kulcsot íme lehajjtom.

S levetette a kulcsot a toronyablakból.

És azután a távolba nézett.

Judit a halottasházhoz visszatért.

Ott gyűltek össze Sepsiszentgyörgy asszonyai magukat kisírni. Pedig sírhatott volna mindenki otthon is, halottja volt minden háznak.

Judit megállt közöttük az udvar közepén. Magas, uralkodó termete, átható szemei, hideg, erőteljes arca mutatá, hogy mikor a fiág kihalt, neki kell a fennmaradottak vezérének lenni.

Inte, hogy ne sírjanak. Mindenki elhallgatott.

S azután szólt hozzájuk, erős, csengő, reszketéstelen hangon.

– Testvéreim! Sepsiszentgyörgy özvegyei, árvái, halljátok szomat! Isten nehéz kísértetekkel látogatta meg napjainkat. Túl kellett élnünk a nálunknál jobbakat, túl mindent, akit szerettünk. Városunkban nincsen egy ház, mely valakire ne várna, valakire, aki vissza nem jó. Akármédig éljünk, számunkra több öröm nem terem többé. Megagghatunk, megöszülhetünk szomorú lakházainkban, éltünk jobb fele a föld alá van téve. De még ez nem legsúlyosabbika a csapásoknak, mik fejünkre mérvék. Azok helyett, akiket szerettünk, el fognak jöni azok, kik őket megölték. Látni fogjuk őket utcáinkon diadalmas zenével végigvonulni, látni fogjuk őket szobáinkban azon helyen ülve, mely kedveseink után üresen maradt. Az ismert hangok helyett hallani fogjuk az idegen szöveget, s arcaikat özvegy bábjait érni fogja az idegen kíváncsi tekintete. De én azon időt nem fogom gyáván megérni. A halál mindent visszaad, amit az élet elvett, s a halált nem veheti el senki, mint az életet. Ha nem tudnám, hogy székely nők közt vagyok, búcsút vennék tőletek, s azt mondanám, egyedül megyek, egyedül cselekszem, egyedül halok meg. De ismerlek benneteket. Ott kell lennetek, ahol én leszek, tennetek azt, amint én, halottjaitokhoz méltóknak lennetek. Most haza fogtok menni, mindenki hordja fel vagyoni legbecsebbjét háza padlására, kapuit torlaszozza el szekerekkel, csak az ajtók maradjanak nyitva, rakjon tüzet a kandallóban, a gyermekek forraljanak vizet és olajat az üstben. Az első harangszóra mind ide fogtok jöni. A halottat kivisszük a város kapujába, ott az utca végén, a kapu előtt keresztben egy sírt ásunk neki, s ezzel a sírral be lesz zárva a város. Innen élve ki nem megy azontúl senki. Most menjetek, házaitokat elrendezni. Az első harangszóra sietve gyűljetek ide.

Az asszonyok szétoszlottak, egy sem sírt többé. Elfáslantan, a kétségbeesés némaságával hazament mind. Tette azt, ami mondván volt, kapuit eltorlaszolta, vizet és olajat forralt, kést köszörült, fejszét élesített. A kisgyermekeket sírtak-ríttak a pitvarokban, maguk sem tudták, hogy miért.

Predialó felől a hegyút kanyarulatán a távolban magas porfelleg oszlopai kezdtek támadozni a Sepsiszentgyörgyre vezető úton közelegetve.

A harang megkondult.

Egyetlen harangja volt ez Sepsiszentgyörgynek, a többi mind ágyúnak önték.

Most e harang kondulása jelenté, hogy nem szeretett vendégek jönnek.

– A készülőt húzzák!... A temetésre készülő verset... Kinek temetésére?... Az utolsó férfinak.

– A lélekharangot húzzák!... A halálra készítő csengettyűt... Kinek a halálára?... Az egész városnak.

Sepsiszentgyörgy kapujához két csapat közelget. Egyik kívülről, másik a városból.

Amazok mind férfiak, fegyveres, kemény vitézek. Emezek mind nők, leányok, gyöngé, fegyvertelen népség.

Amazokkal nehéz ágyúk, a halál diadalszekerei jönnek, hathat harcméntől vonatva. Ezekkel is egy szekér jó, az is a halál szekere, hat fekete paripától vonatva, a halottas kocsi, rajta a koporsó gyászfátyollal beterítve.

Amazok riadó harczenével közelítenek, bús méla énekkel ezek, amazok lobogó zászlókkal, emezek lobogó fákllyakkal. Mindkét csapat a kapu felé tart. Sír van jelölve az úton keresztbe.

Az előtt fognak találkozni mind a ketten

Egy csapat cserkesz lovag közelg a városhoz. Ruházatjok, arcvonásaik, nyelvök, mind valami eltévedt emlék a rég-rég múlt időkből, – mikor a magyar nép elindult az ismeretlen világba hazát keresni, – üldözte már akkor is a sors, – nem maradhatott régi honában, – millióként elhagyta szülőföldét, – itt-amott letelepedett, – a sors viharjai onnan is kizaklatták, – egy része odább ment, – a másik elmaradt, – messze Volgán túli földön, – a Kaukázus vad bércei mögött, – az elvált testvérek sohasem hallottak egymásról többet, – összekeveredtek a szomszéd fajokkal, mindenik nagyot változott, – s mikor ezredév múlva a világszellem szeszélye ismét összehozza őket, mind ellenség állanak egymással szemben, nem ismernek egymásra többé; de valami fájdalmas sejtés, valami keserű vonzalom lepi meg a találkozókat, s mindkettő elszorulni érzi szívét, ellankadni karját és nem tudja, miért.

A csapat vezére egy szép ifjú herceg a Kaukázus vidékéről, napbarnította szép ovál arcához oly jól illik az a kis sötét bajusz. Ha dolmányt venne magára, senki sem mondaná, hogy nem magyar.

De ez öltözet is, melyet visel, oly különös hatású, az a piros, körül prémes süveg, a kurta virágos szövötű mellény rövid ujjaival, mely alól hosszabb másszínű kaftán látszik elő hosszú ujjakkal, az a görbe kard, maga a kard felkötésének módja, mind oly emlékeztető valami ismerős tárgyra, valakire, kit tán egykor képen lefestve láttunk s nevét elfeledtük, valami álmoképre, mely többször megjelenik, valami regére a távol gyermekkorból. Az ember felsóhajt s úgy fáj, hogy nem tud vele beszélni, hogy nem tudja megkérdeni tőle, mit csinálnak az otthonmaradt rokonok, boldogok-e? Imádják-e még a régi Istent? Szabadok-e még őspusztáikban, ősbérceik között? Lám, mi nem vagyunk boldogok az új földön. Minket elhagyogat a választott Isten. Sokat sírunk, sokat vérzünk, bár ne jöttünk volna ide soha!

Ha meg tudnák érteni szavainkat, s mikor hazamennek,

elmondanak otthon, hogy az eltávozott testvérek sorsát nincs mit irigyleni, s egy-egy könny, egy sóhaj jutna számunkra, s az unokagyermek megtanulná neveinket kimondani. S aztán alkonyatkor kiülnének a magas sziklákra, kunyhóik küszöbére, melyeket még nemrég oly hősién védtek, és oly hiába, mint távol rokonaik, kiknek feje fölött a nap leáldozik, s mondanák olyankor: így áldoztak le ők is!...

A csapat a város kapujához ér – a nők már akkorra megásták a nagy sírt, keresztül az útban, elzárva vele a kijárást, bezárva a várost.

Mivel lehetne jobban bezárni egy várost, mely nem akar magába több lakost fogadni, mint egy sírral, éppen a bejövők útjában?

A lovagok csapatja megáll a temetkezők előtt. A nők énekelnek, bús halotti dalt a halálról, a halál után megboldogultakról, vigasztalásait a sírnak, a túlvilág reményének, az élet semmi voltát; a nőhang különben is szomorú, a halotti dal reszketve, mint az éjféle óraütés, hangzik el rajta, a zokogás kitölti a hangok időközzeit, s belül a városból a gazdátlan egyedül maradt házörző ebek sejtő vonítása hallik.

A lovagcsapat vezetője leszáll harcménjéről, társai is mind leszállnak. Kezeiket összeteszik, fejükről leveszik a csalmát, s a sír oldalára állva, áhitattal imádkoznak, buzgón égre emelt szemmel. Ki hinné, hogy ez ellenség?

A vezető végzett ima után közelíteni akar a nőkhöz, kik a sír túlsó oldalán állnak, ekkor egy közülök előlép, Judit az, bátor, hideg tekintetével s tiltó mozdulattal visszautasítja a közeledőt.

– Ne közelíts! E sír határ köztünk és köztetek. Nincs mit keresnetek e városban. Csak nők és gyermekek lakják ezt, kiknek gyámolait már megöltétek. Ím e sírba most fektetjük az utolsó székely férfit, aki Sepsiszentgyörgyöt lakta. Itten vénült ő meg, szent volt. Nyolcvankilenc évig hagyta élni Isten, hogy vezére, tanácslója legyen az egész városnak, most elhívta őt magához, mert e városnak nincs szüksége életre többé. Csodálatos volt halála, nem kínlódott, mint más ember, a vesztett csata hírére kirepült a lélek belőle. Vak volt tíz esztendő óta, mert ha nem lett volna az, akkor nem a csata híre ölte volna őt meg, hanem a csaták acélai, mint megölték a többit mind. Sepsiszentgyörgy hölgyei ide fogják őt elásni, a városnak kapujába, éppen a bejárás elé, hogy aki be akar jöni, elborzadva visszatérjen. Lassanként begyöpösödik majd az út, s az utasok nem fognak idetalálni többé, a város mellett körös-körül megnő az erdő és a fű. Mi pedig egyenként elhalunk, és nem akarjuk, hogy valaki bennünket megsirasson.

Éltünk gyászban, meghalunk emléktelenül, mint illik özvegyekhez, kiknek férjeik a csatamezőn maradtak. Azért áldott legyen e sír, mely e várost a világból kizárja, és átkozott legyen, aki azt átlépi, éltében és halála után. Amen!

A cserkesz engesztelő arccal szólt ismeretlen szókat a székely hölgyhöz, s a kebléből kivont fehér kendő, mit feltűzött dárdája hegyére, azt látszék mutatni, hogy békét, en-

gesztelést hozott a városnak. Az asszony elérte a jelt s megtagadva intett.

– Hiába hozod a békét. Amíg itt egy élő lehelet lesz, háború van köztünk és köztetek. Béke nekünk csak a halál. Szomorúság lakik itten. De a szomorúság csak halottainkért él a szívben, rátok nézve gyűlöletnek fészke van ott. Menjetezzen innen. Nagy a világ, elfértek benne. Nincs tőlünk mit elvennetek. Pihenni sem jöhettek ide. A nyugalom elköltözött e városból örökre. Fényes nappal sírok kísértetei járnak végig az utcán. Kisírt szemű nők, kik kedveseik sírját s a magukét keresik. Boldogtalanok, kiket az örülség kerget s az öngyilkosság vezet. Menjetezzen innen.

A cserkesz szívében oly különös visszhangot gerjesztettek az ismeretlen ismerős hangok, elmélázva megállt a sír előtt, dárdája nyelére támaszkodott, szétnézett a gyászos asszonyokon, mintha mind ismerősei volnának, nem tudott nekik mit szólni.

Kötelességgyakorlásban növekedett fel, megszokta a parancsszót latolgatás nélkül teljesíteni, és most nem érzett magában erőt arra, hogy a városba bemenjen, mint ez meg volt neki hagyva.

– Vedd le kopjádnek hegyéről, vedd le azt a fehér kendőt! – kiálta reá az asszony. – Döfd e szívbe fegyveredet, mártsd vérebe azt a fehér kendőt, akkor tűzd fel lobogónak, úgy jöhetsz be városunkba.

– Szíveinken, holttesteinken keresztül!, kiáltának mind egy hanggal az elkeseredett asszonyok, s odaveték magukat a cserkesz főnök lova elé; a paripa tombolt és ágaskodott.

És a cserkesz arra gondolt, hogy neki is van otthon édesanyja, akinek szavai oly hasonlók ez asszonyéhoz, és szép hűgai s ifjú jegyese, kik szintoly szépek, mint ez ifjú nők lovának lábai előtt, szemekük éppen úgy ragyognak, arcaik oly halaványak, hosszúkásak, vonásaik oly szenvedők, termeteik oly délcegek és hajuk olyan fekete – a szépséges cirksasz nőké, mint e székely nőké itten.

És szíve erőt vett rajta. Félrefordította fejét, hogy az asszonyok ne lássák a szeméből hulló könnyűt, és azután lovát sarkantyúba kapta, egyet inte fehér kendőjével a hátrahagyott gyászos asszonyoknak, azután leborult lova nyakára. Társai utánasiettek nyargalva, a dárdák süvöltöttek a légben. A porfelleg elnyelte alakjaikat. Sem a székely hölgyek, sem a cserkesz hölgyek nem látták őt többet.

A sereghez visszaérve, haditörvény elé állíták, amiért a parancsot nem teljesíté, s kit a csaták golyója elkerült, megölte a szigorú haditörvény, amiért ellene vétett. Küldtek azután keményebb szívű embert az asszonyoktól lakott város ellen. Az letapodta lovai patkójával az utca közepére ásott sír dombját s a zárva talált házajtókat kopjájkkal ütteté be erőszakosan.

Fáradtságos harca lett ott, a harc dicsősége nélkül, asszonyokkal, gyermekekkel és gazdájukat védő ebekkel. Egyenként kellett elfoglalnia minden házat. Újra kezdeni a harcot minden utcán, ablakokból, házhéjáról kövekkel és forró víz-

zel küzdött ellene a fanatikus nép.

És a harang egyre kongott. Sikoltás és fegyverzaj közt hallatszott a rémes kongás, kétségbeesésre készítő hangok, mikkel a magas torony – mint egy tömör óriás, aki maga nem mozdulhat – fölüllemelkedve az egész városon, népét buzdítani tetszék, s ha olykor szűnt a nagy zaj, hallatszék a vad, rikácsoló ének onnalfölül:

„Szolgáidnak testek,
Akik megölettek,
Adattak a hollóknak.”

Éjszakának idejére küzdetett le az ellenállás. A város kezében volt a hódítónak, már erősen hallatszott a diadalének, alig-alig az elhalók kiáltása, midőn hirtelen, mintha az égből szállnának alá, ártó tüzek repülnek le az alanti házak tetőire, az égő szurokkanócok egy perc alatt felgyújtják a várost, a viharos forgószél segélyül jó a lángoknak, a tüzes zsarátnokot végigfújja a város egyik szélétől a másikig. A láng emelkedik, az ég fedele izzani látszik tőle, s a fekete füstben a szélkavarta repkedő üszköket mintha láthatlan démonok vinnék eget ostromló csatába. Az emberkiáltást túlharsogja a vihar tombolása.

De legmagasabban minden lángok között lobog fenyeen égve a torony teteje, mint egy óriási fáklya, és az égő lángtető alatt még mindig hallik a szomorú harangkongás, csatának, tűznek, viharoknak és temetésnek hangja. Most hirtelen egyet fordul a szél, a lángokat ismét megfordítja, egy iszonyú roppanás hallik, aztán a harang elnémul, talán éppen az esett le. A két elem ura lett a csataternek, a szél és a láng.

Az emberek elfutottak onnan. Csak két ellenséges harckialtás hallatszik még: a vihar üvöltése és a lángok ropogása. Mintha léggé olvadt nők szellemei hánynak alá égő szikrák alakjában égnek törekvő lelkeit a harcos férfiakkal, s mentül többet levernek onnan, annál több rohanna utánok a vitatott csillagos hazába.

Miért nem vagyunk mi is ottan!

Foto: Majer Adam

Lipcsik János elnök felesége, Ágika és Miss Budapest társaságában

AZ OSHAWA-I MAGYAR KULTÚR KLUB

Az Oshawa-i Magyar Művelődési Klub újonnan megválasztott elnöke, Lipcsik János telefonon hívott meg a 2014. február 1-én délután tartandó „vacsorára”. Nem árulta el, hogy tulajdonképpen „elnöki est” a rendezvény neve, amelyen többek között tagok összefogását ünnepeljük, amely a fennmaradásuk záloga – legalább egy ideig. A végleges becsukás fenyegeti ugyanis ezt a magyar kultúrközpontot is, mint megannyi más etnikai kulturális intézményt Kanadában. A legnagyobb gond itt is a tagság számbeli fogyása, az öregedés, a régiek kihalása. Az utóbbi választáson a vezetőség fiatalokkal bővült, főleg az Orbán Balázs Társaság tagjai közül sorakoztak fel többen Lipcsik János és elődei mellé. Kerestély Zoltán alelnök például székelyudvarhelyi, Gúzs Csaba sepsiszentgyörgyi, Bartha Mária marosvásárhelyi származású, hogy csak a tisztségviselőket említsük. Az Orbán Balázs Társaság, valamint a torontói Első Magyar Református Egyház is Oshawa-ban tartja a piknikeit, az előbbi gyakran az időszaki báljait is. Van tehát felzárkózási szándék, talán új tagok bellépésével még izmosabbá is válhat a megmaradás reménye. Szerényen, de annál több elszántsággal toborozza az új tagokat a Magyar Klub, amelynek múltjáról a bejárati ajtótól a színpadig fényképek tanúskodnak. Az évente megrendezett Miss Budapest választás hosszú hagyományra tekint vissza, a Klub szellemiségét, a magyar nemzet iránti hűségét a történelem legfontosabb eseményeit jelképező illusztrációk, nemzeti jelképek bizonyítják. Érdemes lenne megtanulnunk az oshawai magyaroktól a fel nem adás példáját, hiszen még akkor is, amikor úgy néz ki, hogy a Klub élete a huszonegyedik órájába érkezett, mindent megpróbálnak a túlélésre.

Lipcsik János elnök néhai Ruzsa Jenő evangélikus lelkész 1940-ben írott A kanadai magyarság története c. könyvében bukkant rá a Torontótól mintegy 30 mérföldre fekvő kisváros, Oshawa bemutatására. Megtudjuk, hogy a General Motors autópárnak köszönheti fellendülését, ahol sok magyar honfitársunk is munkát talált. A város magyarságának száma ma meghaladja az ötszázat. A mai Klub őse az 1928-ban alakult Első Magyar Munkás Egylet, amelynek elnöke Karnay K. István volt. 1933-ban átváltottatták a nevet Kanadai Magyar Kultúr Otthonra, majd 1936-tól a Kultúr Klub néven működik a mai napig. Sok önkéntes munka, önfeláldozás kellett ahhoz, hogy megvásárolják a mai szép épületet, működtessék olyan sikeresen, hogy nemcsak számtalan magyar csoport, de még a környékbeliek is – több nemzedéken keresztül – sajátjuknak vallják, második otthonuknak tekintsék.

A Klub önkéntesei

Dancs Rózsa

GÁBOR ÁRON-EMLEKÉV, 2014 AZ ÁGYÚÖNTŐ SZÜLETÉSÉNEK 200., HALÁLÁNAK 165. ÉVFORDULÓJA

Gábor Áron az 1848–49-es forradalom és szabadságharc legendás ágyúöntője és tüzértisztje volt, aki a csatamezőn vesztette életét. Berecken született székely határőrcsaládban. Apja Gábor István főjegyző, anyja Hosszú Judit volt, akik öt gyermeket neveltek fel.

Gábor Áron a berecki alsó iskola után a gimnáziumot Csiksomlyón a ferencrendieknel végezte, majd bevonult katonának. Kézdivásárhelyen, a 2. számú székely határőrezrednél szolgált katonaként. Innen Gyulafehérvárra küldték, ahol „pattantyús” (ágyúkezelői) kiképzést és káplári rangot kapott. 1840-től az 5. pesti tüzérezredhez állt be, később Bécsben, az ágyúgyárban szolgált. Továbbszolgálati kérelmét nem fogadták el, ezért leszerelt, majd 1842-ben öccse helyett újra bevonult, de nem sikerült elérnie, hogy továbbképezzék, ezért 1846-ban újra, végleg leszerelt. Gyulafehérváron szerzett tüzérségi ismereteket, Budapesten és Bécsben katonai műszaki előadásokat hallgatott. Közben az asztalosmesterséget is kitanulta, bútortokat készített és még egy szárazmalmot is. Az ágyúöntés lehetőségét már az 1848. október 6-án tartott Székely Nemzeti Gyűlésen felvetette, az ellenállás mellett döntő gyűlés azonban nem vette komolyan a javaslatot.

Az ötlet Sepsiszentgyörgyön került újra elő, amikor Puchner császári tábornok feltétel nélküli megadásra szólította fel a várost. Az összehívott népgyűlés november 12-én megfelelő fegyverek hiányában már-már a megadás mellett döntött, amikor Gábor Áron felajánlotta, hogy a fülei háromban ágyúkat gyárt: "Uraim! Hallom, hogy a főtiszt urak azt mondják, meg kell hajolnunk az ellenség előtt, mivel nincs muníció, nincs ágyú. Uraim, ha csak ez a baj, úgy én mondom, hogy két hét alatt lesz ágyú, lesz muníció, amennyi kell(...), s ha mához két hétre Szentgyörgy piacán hat ágyú nem lesz felállítva, s ha azokkal próbálövésnél célt nem találok, akkor én magam állok tizlélésnyire az ágyú elibe céltáblának." Szavait a székelyek nagy lelkesedéssel fogadták.

Az ágyúkat Gábor ki is öntötte a Magyarhermány melletti Bodvajon. Először november 30-án, a hídvégi csatában használták őket, és a székelyek megnyerték az ütközetet. Puchner azt hitte, hogy a székelyeknek francia tüzérsége került. Az első ágyú neve Jókai Mór cikke szerint Jancsi volt: Gábor Áron, az egyszerű jubilatás káplár, Berecben született. Keveset tanult. Ifjúságát mint közvitéz, a székelyek közt élte le. Végre mint tüzértizedes szolgált, és utoljára koros és rokantsága miatt jubiláltatott. Azóta, szerény házi körben, maga szántotta, vetette, kapálta, aratta és csépelte azt, amiből élt. Az agyagfalvi székely gyűléskor, erejét érezve vagy csupán ihletettségből, elépelt, magát ágyúöntésre ajánlva. Azt hiszi tán az olvasó, hogy a férfit, ki a fegyvertelen tömegnek ágyúkat akart készíteni, pártolták?

Korántsem. Gábor Áront az ágyúöntéssel, mint Fultont a gőzhajóval, nemcsak félreértették, de kinevették, a kaputó sok szánalommal mosolygának rajta, a condrások csúfolódva kacagták. Az agyagfalvi gyűlés elmúlt, a körülmények vegytani befolyása alatt, vagy a tudatlanság és rosszakarat átkos kezei közt. Azonban Erdély fölébe vészfelhők tornyosultak. A szász nép jellemében rejtőzködő bűnt kikölté az osztrák kétfejű sas szárnyai alá bújt kamarilla ördögi melege. És mi a civilizált katonai becsületén legocsmányabb szennyfolt, az erdélyi osztrák fegyverek és az állatkint ostoba oláhfaj egy cimboraságban kezdtek rabolni, lopni, gyújtogatni, és öldökölni. Ekkor, mint egy férfi, mint egy Briaraeus, úgy kelt fel Háromszék. És Gábor Áron, minden fekvő és ingó javait pénzzé csinálva, egy hatfontos ágyúvá önté. Már futottak a háromszékiek első csatájukból, Szentgyörgy felé, mikor Gábor Áron megérkezett, még akkor egyetlen, Jancsi nevű hatfontosával. Vissza! vissza! hangzék mindenfelé, mert megjött Áron bácsi Jancsival. Jancsi, morgadalmas bögés közben, halomra ontá a sárgafelete ágyúkat. E győzelem után mindig dicsőséggel vívtak a háromszékiek.

Azóta Gábor Áron számos ágyút öntött. Csak egyszerre tizenhat darabot vittek az ő kezéből Bemhez. Az ágyú öntése igen sajtóságos, mert azon ágyúk, készen kifúrva ömlenek, és a második lövésre, Bem állítása szerint is, a legjobb. Bem után Áron méltó figyelmet érdemel Erdélyben.

Ha Gábor Áron mint tábornok tette volna, amit tett, bizonytalán bírná már az ezüstéremjelt. Azért mi őt, az egyszerű székelyt, mint szabadsághősrünk kijelöltjét, ajánljuk az illetők figyelmébe.

Cikkek a forradalom évéből/Esti Lapok, 1849. március 17. A bodvajai kohót az osztrák hadsereg 1848 decemberében feldúlta, ezért Gábor Áron Kézdivásárhelyen folytatta az ágyúöntést, Túróczi Mózes rézműves műhelyében. A tüzéretet is ő képezte ki, főleg kézdivásárhelyi diákok közül. 1849. március 24-én Bem József tüzér őrnagynak nevezte ki. Májusban Debrecenbe, a kormány székhelyére küldték, ahol Kossuth Lajos a székelyföldi hadigyárak igazgatójának nevezte ki, a kézdivásárhelyi gyárnak pedig hatvanezer forintot segélyt utaltak ki.

Gábor összesen 93 ágyút öntött (bár a számot illetően nem egyeznek a különböző források).

Gábor Áron a kökői csatában, a háromszéki önvédelmi erők és az orosz cár csapatai közti tüzérségi összecsapásban vesztette életét, amikor bal mellén hatfontos ágyúgolyó talált el. Testét először Uzonban hantolták át, a harcok végén került a közeli Eresztevénybe. A református templom kertjében van végső nyughelye.

Felesége Velcsuj Jusztina Jókai Mór szerint román volt, Egyed Ákos kutatásai szerint azonban moldvai magyar, akit Gábor akkor ismerhetett meg, amikor moldvai bojárok uradalmában dolgozott gépészként. Gábor Áron halála után Istók Andrásához ment feleségül Bereckben. A szájhagyomány szerint segítette az ágyúöntésben, sőt a csatákba is elkísérte férjét, és jelen volt halálakor is.

A Gábor Áron-ágyú

A Gábor Áron gyártotta ágyúk közül egyetlenegy maradt fenn. 1906-ban találtak rá, amikor a kézdivásárhelyi Rudolf Kórház udvarán csatornázási munkákat végeztek. Az ágyút a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban állították ki. Amikor azonban Bukarestben 1972-ben felállították a Nemzeti Történelmi Múzeumot, az ágyút elkobozták.

1980 körül még megtekinthető volt, elbeszélések szerint felirata ez volt: „Az 1848-as román forradalomban használt ágyú”. Később raktárba került, a sepsiszentgyörgyi muzeológusok 1990 óta többször is éppen erre hivatkozva kérték vissza az ágyút, de mindig kitérő választ kaptak.

"A fővárosiak attól tartottak, hogy precedenst teremtenek, megindul a lavina, és az ország minden múzeuma visszakéri az elkobzott tárgyakat" – magyarázta Cserey Zoltán 2006-ban. A történész elmondta: sokan azért látogatják a sepsiszentgyörgyi múzeumot, hogy megnézzék a Gábor Áron-féle híres ágyút.

Ha az eredeti nem is, két másolat megtekinthető a megye múzeumaiban, egyik Sepsiszentgyörgyön, a másik Kézdivásárhelyen.

A céhes város fémiparral foglalkozó kisipari szövetkezetének mesterei az eredetiről vett pontos méretek után, az akkor használt, több mint százéves technológiával készítettek egy másolatot, majd miután az eredetit elvitték, a sepsiszentgyörgyi múzeumnak is öntöttek egy hasonlót.

(Székelyföld info)

Gábor Áron rézágyúja fel van virágozva.
Indulnak már a tüzekek messze a határba.
Nehéz a rézágyú, fölszántja a hegyet-völgyet,
Édes rózsám, a hazáért el kell válnom Tőled.

Véres a föld, magyar tüzer vére folyik rajta.
Csak még egyszer gondolj vissza szép magyar hazádra.
Anyám, Te jó lélek, találkozom-e még véled?
Holnapután messze földre, hosszú útra térek. *(népdal)*

KÁNYÁDI SÁNDOR

A KÖKÖSI HÍDON

Lassított a vonat a kökösi hídon.
Jődögélt mögöttünk szaporán az alkony,
poros köpönyegét félvállra hajtva
föl is kapaszkodott a hátsó kocsira.

Lenn a Feketeügy feketén csillogott,
békességes esti harangszót ringatott.
Szívem köré apró, fényes tüzek gyúltak:
kerestem a parton, kerestem a múltat.

Béhunytam a szemem, hátha úgy meglátnám
Gábor Áron mestert szürke paripáján.
Prázmár felől szörnyű por és füst kavargott,
s dörögtek a hídfőn a székely harangok.

A sepsiszentgyörgyi múzeumban

Márton Áron egészalakos ülőszobra Sepsiszentgyörgyön

Várga Mihály szobrászművész alkotása

BEKE GYÖRGY

MÁRTON ÁRON - EURÓPAI PÜSPÖK ERDÉLYBAN

Nagy egyéniségek jellemző vonása, hogy „megosztják” kortársaik világát. Mivel senki nem tudja kivonni magát a személyiségük, emberi magatartásuk, cselekedeteik hatása alól. Az 1009-ben, Szent István királyunk által alapított Erdélyi Egyházmegye 89. püspöke (beleszámítva a vikáriusokat is) olyan székesegyház méretű személyiség volt – Illyés Gyula nevezte így Márton Áront –, aki, miként Mózes pálcájával a Vörös-tengert, úgy választotta szét az erényt és a gonosztságot, az igazságot és a hazugságot maga körül, de megosztotta közvetlen utókorának az emlékezetét is.

1938 decemberétől 1980 áprilisáig ült a gyulafehérvári püspöki székből. Alig foglalta el magas tisztességét, kitört a második világháború, hozta a pusztítások, szörnyűségek, embertelenségek sorozatát, jött utána a moszkvai diktatúra, az istentagadás soha nem ismert arányaival és furfangos módszereivel, amely Erdélyben a kisebbségi magyarság fokozódó elnyomatásával párosult. A szabad szólás üldözése, az anyanyelvű iskolák bezárása, püspökök, papok bebörtönzése és koholt vádakkal bíróság elé állítása, kivégzése, a templomjárás büntetése. Testvérrel fordított szembe az ármány, amely kifelé, a nagyvilág előtt a vallásszabadság és az emberiség alköntöskében parádézott.

Úgy gondolom, nyíltan kell beszélnem. Annál inkább, mivel írásos vallomások születtek erről a gerincroppantó próbáról. A román kommunista rendszer 1947-ben újabb ravasz kísérletet tett, hogy lejárassa a magyarok körében Márton Áron püspököt. A Magyar Népi Szövetség központi napilapja, a kolozsvári Világosság, majd nyomában majdnem valamennyi magyar újság egy „elfogott” levelet adott közre, amelyben György Lajos dr. kolozsvári professzor, a Bolyai Tudományegyetem prodeánja arra kéri Teleki Géza grófot, Teleki Pál fiát, az 1944-es moszkvai magyar fegyverszüneti küldöttség tagját, majd az ideiglenes nemzeti kormány miniszterét, hogy térjen vissza Erdélybe – a bécsi döntés után a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen tanított –, és itt álljon az „elégedetlenek élére”.

Vagyis: döntsék meg a moszkvai rendszert. A levél igazi szerzői jól tudták, hogy ezzel súlyos csapást mérhetnek Áron püspökre, akinek György Lajos régi jó barátja volt, 1940-ig együtt szerkesztették az egyetlen romániai magyar pedagógiai folyóiratot, az Erdélyi Iskolát, és egyébként is, György Lajos volt az erdélyi egyházi felépítésben felépítésben fontos szerepet játszó Katolikus Státus elnöke.

Csak hogy a levél egyszerű hamisítvány volt, amelyet a tartományi pártbizottságon írtak.

Balogh Edgár, a Világosság akkori főszerkesztője, a Magyar Népi Szövetség egyik irányadó ideológusa jóval később, 1986-ban a Magvetőnél kiadott emlékiratában – Férfimunka – elismerte, hogy Takáts Lajos dr. akkori nemzetiségi alminiszter Gyulafehérvárott utánajárt a levél ügyének, és minden kétséget kizáróan bebizonyosodott ennek hamis volta. „Lelkiismeretembe vág...” mondja erről emlékiratában Balogh Edgár. Vagyis mert lapjában „nem tért vissza” a levélre, nem állt oda olvasói elé: magyarok, a hatalom szőtte ezt a hálót, hogy Áron püspök essék csapdába. Balogh Edgár – állítólagos „lelkifurdalása” ellenére – maradt tovább a lap főszerkesztője, míg elvtársai börtönbe nem vetették, egészen másért persze, a nagy „tisztogatások” idején, és Takáts Lajos dr. is össze tudta egyeztetni cinkos hallgatását kormánytagi mivoltával; még Balogh Edgár börtönét is elkerülhette...

Még halála után évtizedekkel is az elhallgatás börtönét szánták Márton Áronnak a bukaresti hatalom urai. Ravaszsgal, majd nyílt erőszakkal akadályozták meg 1989 tavaszán, hogy a kolozsvári Szent Mihály-templomban, ahol fél évszázaddal előbb püspökké szentelték, egyáltalán megemlékezhesse az évfordulóról.

Mi indokolta Bukarest síron túl tartó haragját, rettenetét?

Az, hogy népe és egyháza hűséges fiaként és vezetőjeként Márton Áron soha nem tért le a hűség, az emberség és a népszolgálat útjáról? Mikor 1940 őszén Észak-Erdély visszatért az anyaországhoz, kényelmes megoldás kínálkozhatott volna számára: a római katolikus népesség döntő többsége Észak-Erdélyben él (zömével a székelyek), tehát ésszerű, hogy a püspökség is átköltözzék Gyulafehérvárról Kolozsvárra. Túl azon, hogy ez kiszolgáltathatta volna a dél-erdélyi magyar katolikusokat Bukarestnek (talán a főváros renegát csángó püspöke alá rendelik őket), Gyulafehérvárral az erdélyi magyar történelmet adta volna fel, önszántából. Másként döntött. A katolikus teológiát költöztette át Kolozsvárra, ahová helynököt nevezett ki, és rendszeresen ájtárt Észak-Erdélybe, a Székelyföldre, híveinek meglátogatására, bérmlásokra és nyilván, a csíksomlyói búcsúkra.

Egyszerre két államban vállalta a cselekvés, helytállás és példaadás szolgálatát.

Bűne lett volna (az ateista hatalom szemében) az, hogy soha nem tántorodott el a maga humanizmusától, emberszeretetétől, igazságosságától? Történelmi példája ennek azóta sokszor emlegetett és jelentőségében az idők múlása nyomán mind jobban növekvő szentbeszéde, a kolozsvári Szent Mihály-templomban, 1944. május 18-án.

Éppen két hónappal azelőtt szállták meg a német csapatok Magyarországot. Bábkormány Budapesten. Májusban megkezdődik a zsidók gettóba hurcolása Észak-Erdélyben.

Pünkösöd vasárnapján ünnepélyes szentmise a kolozsvári nagytemplomban. Az itt látogatáson lévő Márton Áron mond szentbeszédet, majd papszentelés következik. Tele a templom és környéke. Izgatottság az egész városban. Sokan emlékez-

nek még arra a szentbeszédre, amelyet Márton Áron püspökké szentelésén mondott ugyanebben a templomban 1939-ben:

„A békesség az emberek között Isten dicsőségének és az azért való munkának következménye. Küldetésem szerint Isten dicsőségével együtt munkálnom kell és munkálni akarom a lélek békéjét és a lelkek megbékélését. A lélek békéjét, amit az egyes ember a szentségek vételében, Istenhez való viszonya rendezettségében és gyakorlatában talált meg. És a lelkek megbékélését, ami a lelkület közösségében, a Krisztusban való testvériség megértésében és vállalásában áll.”

Ennek a meggyőződésének erejével meg fog-e most szólni Márton Áron? Jól tudja, hogy emberek százazreit, védteleneket fenyeget a kinszenvedés árnyéka.

Emelt hangon szólt a püspök:

„A felebaráti szeretet parancsának nyílt vállalása és érvényesítése ma inkább kötelességünk, mint a nyugalmas időkben... Az ádáz ellenségeskedés szívet tépő zűrzavarában, mikor a halálgépek félelmetes motollái nemzedékeket tépnek ki az emberiség testéből és sodornak bele az immár ötödik évben sötétben hömpölygő roppant halálfolyamba, amikor az emberiség örök értékei, az emberi szellem nagy lángolásainak, erőfeszítéseinek, hősi és szent fölszabadulásának emlékei égnek hamuvá és omlanak porba egyik napról a másikra, amikor a vihar ítéletes zúgásában népek reszketnek jövő sorsuk miatt, Krisztus papjának elutasíthatatlan kötelessége, hogy az igazság mellett kiálljon és az emberben – bármilyen hitet valljon és nyelvet beszéljen is – a testvérét nézze.

Kötelez erre, Tisztelendő Testvéreim, a keresztény cím, amelyet annyiszor használnak föl igen különböző értelmezéssel jelszó gyanánt.

Aki a felebarátja ellen vét, veszélyezteti a kereszténység kétezer évi munkájának egyik nagy eredményét, az emberek testvériségének gondolatát. Nem keresztény, hanem pogány szellemben jár el s – akarva, nem akarva – csatlakozik azokhoz a törekvésekhez, amelyek fajokra, elkülönült társadalmi osztályokra és önző szövetkezésekre bontották, egymással szembeállították és kibékíthetetlen ellenségeskedésekbe hajszolták a népeket; aki a felebaráti viszonyt az emberek egyik csoportjától bármilyen megfontolások alapján elvitatja, magára vonja az ítéletet, hogy adott esetben őt úgy tekintsék, mint »pogányt és vámost«, ami az Evangélium nyelvén törvényen kívüliséget jelent...

Végül kötelez, Tisztelendő Testvéreim, utolsó, alkudhatatlan kincsünk: a népünk becsülete. A nép mindenütt az igazságos jogon, a mindenkire egyformán alkalmazott törvényeken és a mindenki iránt megnyilvánuló szereteten felépülő rendre vágyik, mert veleszületett jóérzékével és időtlen tapasztalataiból tudja, hogy ez adja meg életének azt a biztos keretet, melyben magáért, családjáért és a közösség javáért is nyugodtan dolgozhatnak...

Értesültem, hogy híveim az egyházmegye legkeletibb határától kezdve mélyeséges megdöbbenéssel fogadták ismert személyiségek szabadságának korlátozásáról és bizonytalan sorsáról elterjedt híreket. Ugyanúgy aggodalommal kísérték a zsidók ellen az utóbbi időkben végrehajtott intézkedéseket.

Örömmel hallottam híveimnek ezt az erkölcsi felfogását, véleményét és ítéletét, és főpásztori büszkeséggel említem föl, mert ez a széles tömeg felfogása, véleménye és ítélete, s egyúttal örvendetes jele annak, hogy az igazi katolikus szellem mélyen benne gyökerezik és ma is eleven erőként él népünk lelkében."

Ismételten hangsúlyozta Áron püspök, hogy bűnnek tartja, ha „az emberekben az emberi személy méltóságát megálazzák és embereket jogaikban vagy emberi jogaik védelmében korlátoznak a véleményük vagy a vallási mivoltuk miatt".

De nem elégedett meg ennyivel.

Úgy érezte, hogy szentbeszédén kívül hivatalos formában is meg kell fogalmaznia tiltakozását. Azonos szövegű levelet küldött a Kolozs megyei Főispáni Hivatalhoz és a Kolozsvári Rendőrkapitánysághoz:

„Tegnap értesültem, hogy »zsidó« címen az elmúlt napokban öszszegyűjtött zsidókat és keresztényeket el fogják szállítani. Amit az ilyen szállítmányok kezeléséről és jövő sorsáról mondanak, az ember nem tudja megdöbbenés és mélyeséges megrendülés nélkül hallani.

Kötelességeim visszahívnak munkahelyemre, Romániába, de emberi, keresztény és magyar kötelességemnek tartom, hogy visszaindulásom előtt az illetékes hatósági tényezőket szeretettel és Isten nevében kérjem, hogy az embertelenséget akadályozzák meg, vagy ha erre nem képesek, ne működjenek több ezer ember elpusztítására irányuló cselekményben közre.

Ezekben a végzetes napokban minden felelős embernek éreznie kell, hogy nemzetünk sorsa és vele együtt mindnyájunk sorsa is Isten kezében van, nem lehet tehát Isten bosszúállását magunk fejére hívnunk olyan bűnök elkövetésével, amelyeket a katekizmus az égbekiáltó bűnök közé sorol, s amelyeknek földi megtorlása a tapasztalat szerint nem marad el."

Külön levélben fordult Sztójay Döme miniszterelnökhöz és Jaross Andor belügyminiszterhez. Utóbbi levélben a most is kisebbségben élő magyar szolt a tegnapi szlovákiai magyar kisebbségihez, aki szülőföldjén 1938 előtt jogvédő küzdelmével vívott ki elismerést magának.

„Annál nagyobb a megdöbbenésünk, hogy bár meggyőződéses katolikus embernek ismertük Önt, most az intézkedéseiben nemcsak hogy nem keresztény, hanem az emberiség színvonalát sem éri el. Tisztelettel, de a szónak minden súlyával kérem, hogy legutóbbi intézkedéseit azonnal vonja vissza, vagy ha ezt nem teheti, azonnal nyújtsa be a belügyminiszterségről való lemondását."

Tisztában volt vele a püspök, hogy fellépésének mi lehet a következménye. Nem is maradt el. Baráth Béla dr. pápai prelátus volt akkor a Szent Mihály-templom plébánosa. Mikor 1974-ben erről beszéltem vele, elmondta, hogy a pünkösdi ünnepek elmúltával behívták a rendőrkapitányságra. A városban közben nagy visszhangot váltott ki Márton Áron szentbeszéde, és ez a visszhang semmiképpen sem volt a hatóságok kedvére. Márton Áront kiutasították Kolozsvárról. Útja az országhatárra, a Feleki-tetőre jelképes menet volt. Gyalog vágott neki a hegyoldalnak. A kolozsvári papok és egyházmegyei tanácsosok elkísérték, hogy ilyképpen is együttérzésüket fejezzék ki a püspök iránt. Az úton hívek is csatlakoztak hozzájuk. Egészen az országhatárig együtt mentek, ott el kellett válniuk. Autó várt ott Áron püspökre, amelyik Gyulafehérvárra vitte.

„Nem felejtetem, amint súlyos keresztet vivő megpróbált emberként gyalogosan ment fel a hegyre."

Jaross Andor magatartásában a kisebbségi humánus elárulását fájlalta Erdély kisebbségi magyar püspöke. Azt az erkölcsi erőt árulta el a hajdani felvidéki politikus, amely megtartó és oltalmazó ihlet volt mindvégig Márton Áron hosszú szolgálata alatt. A háborús viharban megismert erélylyel és határozottsággal védelmezte az erdélyi magyarságot a Groza-féle ámtások, becsapások, hazugságok korában, majd a nyílt pártidiktatúra évtizedeiben. Mikor az erdélyi magyar közéletet a hamis illúzió béklyózta le, Márton Áron 1946. január 28-án hosszú levélben fordult Petru Groza dr. miniszterelnökhöz, amelyben feltárta a kisebbségi magyarság minden valós sérelmét, és kifejezte reményességét a demokratikus kibontakozásban.

Ez a beadvány ragyogó bizonyosága annak, hogy Márton Áron menyynyire benne élt az erdélyi magyarság mindennapjaiban, ismerte minden gondját, szívén viselte minden fájdal-

mát. Egy jövőző történetíró számára nem lehet elképzelni sem ennél teljesebb forrásanyagot. Ugyanakkor minden gond és méltánytalanság élő cáfolata volt a Groza-kormány és a szolgálatában álló Magyar Népi Szövetség derűs állításainak. Hiszen az erdélyi magyarság számára az 1944. augusztus 23-i fordulatot követő kibontakozás újabb sérelmek halmozódását jelentette. A magyar vezető rétegek tagjainak internálása, a Maniu-gárdának nevezett önkéntes, félkatonai alakulatok sorozatos gyilkosságai a Székelyföldön, a háborúból így vagy úgy megszabadult magyar katonakötelesek gyűjtőtáborba hurcolása. Innen csak akkor szabadulhattak, ha megtagadták hitüket, és áttértek az ortodox vallásra. Erélyesen tiltakozott a püspök az erőszakolt prozelitizmus ellen, amely ellenkezik a legelemibb emberi jogokkal és a vallásszabadsággal. Kormányzati ígérek ellenére folytatódott a magyar kisemberek vagyonának elkobzása, azon a jogcímen, hogy a tulajdonosok háborús bűnt követtek el. Miben állt ez a bűn? A háború idején átszöktek Dél-Erdélyből Észak-Erdélybe, hogy ne vigyék ki a frontra őket. Hivatalosan is tervbe vették egyes erdélyi városok erőszakos románosítását, vagyis a magyar lakosság kitelepítését. Kolozsvár etnikai összetételét úgy kívánták megváltoztatni a bukaresti hatóságok, hogy 24 ezer magyart télvíz idején kiűztek volna otthonából, ha nem lépnek fel erélyesen ez ellen. Vontatottan javult a magyar közoktatás helyzete, noha törvények születtek erre nézve.

Befejezésül így összegezett a gyulafehérvári püspök: „A papi hivatásom arra kötelez, hogy a kérdéseket erkölcsi szempontból is mérlegettem. A román fennhatóság alatt élő magyarság helyzete nem felel meg azoknak a nagy erkölcsi követelményeknek, melyeket az Egyesült Nemzetek alapokmánya a békés együttélés rendező elveiként megjelölt. És ha a nemzetek közötti békét őszintén akarjuk előmozdítani, úgy gondolom, a kibontakozás útját ebben az irányban kell keresnünk. Ezért voltam bátor ezt a legkényesebb kérdést Nagyméltóságod előtt leplezetlen nyíltsággal felvetni, s arra kérem, hogy őszinteségemet ne vegye rossz néven.”

Dehogynem vette rossz néven! Talán nem is annyira maga Petru Groza, aki egyszerű báb volt a moszkvai kommunista vezérek kezében – a három legfőbb vezetőből kettő onnan érkezett, szovjet katonai repülőgéppel –, mint a pártvezetés. Áron püspök további sorsa a nyílt és titkos lejárás, püspöki körútjainak akadályozása. Majd 1949-ben elkövetkezett a bebörtönzése is. Letartóztatása hasonlított egy detektívregény fordulatahoz. Groza miniszterelnök Bukarestbe kérette, tárgyalásokra, útközben az állambiztonság emberei szabályszerűen elrabolták, és fogságba hurcolták. Groza pedig másnap nemzetközi sajtóértekezleten jelentette be, hogy a vallásszabadság teljes mértékben biztosított Romániában.

Amaz 1944 pünkösdjén, mikor erélyesen tiltakozott a zsidók deportálása ellen, a felszentelt új papokat ezzel az útravalóval engedte el szolgálatukra:

„Kedves Fiaim, két hónappal ezelőtt, amikor a szerepátságot adtam föl nektek, azt mondtam: lehet, hogy a vértanúsá-

ra avattalak föl titeket. S ezt megismétlem most is: lehet, hogy üldöztetéseket kell elszenvednetek; lehet, hogy gúnyolni és sárral fognak megdobni; lehet, hogy hála és elismerés helyett hálátlanság lesz a fizetségtek. De a szent hivatalunkkal járó kötelezettségek teljesítésétől nem riaszthat vissza sem börtön, sem emberi tekintetek. Az igazság védelmében és a szeretet szolgálatában az üldöztetés és börtön nem szégyen, hanem dicsőség.”

Jóslata elsők között rajta teljeseedett be! Hat évi nehéz börtön, Románia leghírhedtebb tömlöceiben. Ez a méltóságérzet és a humanizmus igazi próbája: ártatlanul szenvedni, rágalmakat, megaláztatásokat eltűrni, krisztusi alázat és szelídség kell hozzá. A romániai görög katolikusok titkos metropolitája a diktatúra időszakában Alexandru Todea volt, 1990-ben II. János Pál pápa megerősítette érseki rangjában, két év múlva pedig bíborossá kreálta. Három évet együtt ült Márton Áronnal Máramaros-szigeten.

– Igazi testvérként viszonyult hozzánk mindig – mondta, mikor 1989 nyarán szászrégeni lakásán felkerestem. – Mi betiltott egyház voltunk, de Áron püspök utasítására a görög katolikusokat mindenütt befogadták a római katolikus templomokba. Maga a püspök bebörtönzése előtt újra meg újra tiltakozott a görög katolikus egyház kegyetlen betiltása ellen.

– És a börtönben milyen élményeket szerzett a magyar püspökről?

– Cellatársak voltunk, egészen Márton püspök szabadulásiáig. Örök példa marad számomra mint pap, mint ember és mint magyar. Zokszó nélkül végzett a börtönben minden piszkos munkát, soha nem fogadott el kivételezést rabtársaitól, nem haragudott senkire, szent emberként megbocsátott a kínzóinak is.

Hat év múlva, 1955 februárjában a nemzetközi nyomás hatására, meg hogy Románia szebb arcot mutasson a nagyvilágban, Márton Áron börtönbüntetését a román nemzetgyűlés elnöksége felfüggeszti. Hazatérése után újabb próba várja egyházmegyéjében. Fogsága idején az állami beavatkozás erőszakkal, fenyegetésekkel, csalásokkal elérte, hogy úgynevezett „papi békemozgalom” jöjjön létre. Noha az ide tartozó lelkészek száma nagyon kevés volt, azok is megfélemlített, kiszolgáltatott emberek, a „békepapság” valójában az egyház alapjait támadta, a Vatikántól való alárendeltséget lazította, a római katolikus értékeket rombolta, és súlyos károkat okozott az egyházi életben.

Mit tesz Áron püspök az engedetlenekkel? Az állami hatóságok talán azt várták, hogy akkor ezekkel az emberekkel akár „ellenegyházat” is létrehozhatnak. Mindenképpen az egyházi fegyelem megtörését szerették volna látni. Márton Áron mélyseges humanizmusa más utat választott. Behívta megtévesztett papjait Gyulafehérvárra, elmondta, hogy milyen vétségbe sodródtak, majd megbocsátást hirdetett. Papjai, akik szorongva jöttek Fehérvárra, bűnbánatot tartottak, és megkönnyebbült lélekkel indultak haza parókiájukra.

Miközben a kelet-közép-európai szovjetizált országokban az 1989-es rendszerváltásig fennállott a békepapok szervezete, lapjaikkal, tántorgásaikkal, Erdélyben többé soha senki kísérletet sem tett a szakításra. Úgy mondják a visszatért papok, hogy Márton Áron hatalmas tekintélye adta vissza a bátorságukat, önérzetüket, hivatástudatukat.

Ez a tekintély mutatkozott meg a szabadulása után tett bérmakörútjain. Óriási tömegek ünnepelték mindenütt, különösen a szülőföldjén, Csíkban. Körlevelei a lelkek nevelését végezték mindenütt. Bukarestet megrettentette ez az őszinte népszerűség. Áron püspököt tíz év szobafogságra kényszerítették.

A hajdani fejedelmi várban lévő püspöki palotát csak akkor hagyhatta el, ha az egészen közeli székesegyházba ment misézni. De nincs elszigetelve, híveinek sokasága keresi fel, és jönnek nemcsak katolikusok, hanem más vallások magyar hívei is.

Valóságos ökumenikus egység alakul ki alakja körül. Márton Áron lassan az egész erdélyi magyarság igazi népi vezetőjévé válik.

Jó példát adott erre az 1977-es romániai népszámlálás. A bukaresti pártfőnökség elhatározta, hogy megtöri a közel kétmillió magyarországi egységét. A népszámlálási íveken négyféle nemzetiségi kategóriát tüntettek fel a magyarok számára: magyar, székely, csángó és ungar. Ravasz ötlettel arra számított a román államvezetés, hogy a székelységekre büszke csíkiak, háromszékiek, udvarhelyszékiek a „székely” rubrikába íratják be magukat, s így mindjárt leválik a magyar közösségről jó fél millió székely. Áron püspök körlevélben hívta fel hívei figyelmét arra, hogy legyenek óvatosak, ne essenek csapdába. Ő maga is székely, de ez csak egy szín, egy árnyalat a magyar nemzet egészében. Az öntudatos székelyek és csángók is magyaroknak fogják vallani magukat.

És így is lett. Talán ezer „székely” jelent meg a népszámlálási összegezésben, a tényleges 600 ezer helyett. Márton Áron óvó figyelmeztetését megjegyezték maguknak a székelyek. De Háromszék és Udvarhelyszék jelentős részén a székelyek nem római katolikusok, hanem reformátusok és unitáriusok. Hozzájuk nem juthatott el a püspöki körlevél. Mégis tudtak Áron püspök üzenetéről, és megfogadták a tanácsát. Miként értesültek ezek a nem katolikus székelyek? A lelki összetartozás titokzatos útjain, a nemzeti öntudat hajszálgyökerein. És egész Erdély megértette, hogy nemcsak népszámlálás folyik, de népszavazás is a jövőről.

Kisebbségi nép püspöke volt, tudta, hogy az ebből a helyzetből könnyen következő kisebbségi érzés a magyarság legfőbb ellensége. Humanizmusa a népek egyenlőségének és közös szabadságának eszménye volt mindenkoron.

Kisebbségi magyar püspök volt, aki jól tudta, mert végigszenvetde: a kisebbségi sors örökös hátrány és kétszeres küzdelem. Kisebbségben hitelt, igaz hitet, lélekből sugárzó fényt az egyháznak újra meg újra meg kell szereznie, ki kell harcolnia magának. Személye egyesítette a népet egyházával és egyházát népével. A népben megújulás és a megtartó hagyományápolás szelleme költözött be vele a gyulafehérvári püspöki palotába. Székely parasztcsalád sarja, aki fiatal korában éppen úgy kaszált, kapált, erdőlt vakációzó diákként, majd leszerelt, a frontról hazajött katonaként – hadnagyi rangot ért el az első világháborúban –, mint valamennyi őse századokon

**AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!
MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!**
Könyvét kiadjuk magyarul,
angolul vagy két nyelven
kis példányszámban is.
Kéziratának fordítását vállaljuk.
Tel.: 416 491 4631
E-mail: rozsadancs@yahoo.ca

át, az Egyeseknek nevezett sziklafok lábánál, Csíkszentdomokos határában.

Válhatott volna belőle szobájába zárkózó tudós, minden adottsága megvolt hozzá. Erdély püspökei közül sok tudományos ember, filozófus, történész, könyvtáralapító vagy csillagvizsgálót patronáló főpap volt idők rendjén. Márton Áron is püspöksége előtt folyóiratot szerkesztett Kolozsvárott, az Erdélyi Iskolát, és ebben névvel meg névtelenül írásainak százait jelentette meg. Mindegyik alapos műveltségre, elmélyült gondolkodásra és felelősségvállalásra vallott. Minden tudást, amit megszerzett, híveinek, népének, embertársainak akart visszajuttatni.

Bajor Andor, az alkotóereje teljében elhunyt erdélyi író, a püspök mindenkori őszinte tisztelője szabadversben emlékeztetett a nagy püspökre, „az egyetemes kereszténység hitvallójára”:

*hogy hallgasson meg minket is az Úr
könyörgésünket magunkért mieinkért
szülőföldünkért és szülőhazánkért
azokért, kik mint mi úgy beszélnek
azokért, akik másként szólnak
testvéreinkért, minden emberért
azokért, akik testvért látnak bennünk
azokért is, akik ellenséget
legyen erőnk és hitünk az imára
Európáért egész világot
Jövőnkért múltunkért
Az üldözöttért és az üldözőért
értük akik rettegnek
imádkozunk béketűrésért
ha jobb arcunkat megütik
odatarthassuk a bal arcunkat
és ha azt is megütik imádkozhassunk
embert meghaladó türelemért
mely hasonlítson az ég türelméhez
mert jobb arcunkon
és bal arcunkon kívül
nincs más arcunk amit odatartsunk
Könyörögjünk hogy kövessük a példát
a szeretet és türelem példáját
mely gyarló eszünk előtt bizonyítja
nincs hatalmasabb erő a szeretetnél.*

Európai utas, 2011

Mert besúgó, árulkodó, névtelenül vádaskodó ember nem az igazságot, nem a bűn törvényes megtorlását, hanem a maga előnyét, hasznát, vagy nemtelen bosszúját keresi ezen az úton... „A tolvajra szégyen jó és bűnhődés, a kétnyelvűre csúfos megbélyegzés, a besúgóra pedig utálat, gyűlölet és gyalázat” - mondja az Írás. Da a maguk gyalázata mellett elhintik a bizalmatlanság, viszálykodás és ellenségeskedés mérgező magvait és rossz hírbe keverik az egész népet.

Márton Áron: Breviárium, Kairosz Kiadó, 128. o.

ÜZENET HAZA - KANADÁBÓL

Március 10. a Székely Szabadság Napja!

Ennek a napnak az előestéjén a Kanadai Magyarok Országos Szövetségének szervezésében Kanada szerte levetítjük a *Szigorúan ellenőrzött életek*¹ című dokumentumfilmet, amikor kegyelettel fejet hajtunk mindazok emléke előtt, akik életükkel fizettek Petőfi csodálatos álmának, a világszabadságnak a megvalósulásáért.

Lélekben együtt vonulunk az egykori székely főváros utcáin hömpölygő magyarokkal, megrendülten emlékezve a kommunizmus áldozataira épp úgy, mint az 1854. március 10-én a marosvásárhelyi Postaréten kivégzett Bágyi Török János, Martonosi Gálfi Mihály és Nagyvárad Horváth Károly, valamint az április 19-én Sepsiszentgyörgyön kivégzett Bartalis István és Várad József székely vértanúkra. És ezen a napon tisztelettel gondolunk sokat szenvedett papjainkra, köztük Isten szolgája Márton Áron püspökre, akik a Fennvaló segítségével vívták emberfeletti harcukat, példát mutatva bátorságból és hűségéből az utókornak, hogy a nemzeti kisebbségbe kényszerített ma-gyarságnak emberhez méltó élete és szabadsága legyen.

Ma az összmagyarság számára a Székely Szabadság Napja nemcsak a közös emlékezés napja, hanem az összetartozásé is.

Ezzel a rendezvénysorozattal mi, kanadai magyarok, függetlenül attól, hogy a Kárpát-medence melyik sarkában ringatták bölcsönket, egységesen fejezzük ki a nemzeti önrendelkezés, a Székelyföld területi autonómiája melletti kiállásunkat. Elfogadjuk és támogatjuk a Székely Nemzeti Tanács felhívását, hogy tegyük együtt a postaréti emlékoszlopon olvasható Jókai-mondat szavait a székely autonómia-küzdelem jelmondatává: Törvényes, szabad és független, nemzeti állást a Székelyföldön!

Isten minket úgy segítjen!

¹MovieTrend Kft., 2012. Rendező: Petényi Katalin és Kabay Barna

ÁBRÁNYI EMIL

AZ AMERIKAI MAGYAROKHOZ

Nos patriam fugimus

Vándor-madár megy gazdagabb vidékre,
Ha kezd hervadni völgy, liget, mező.
De a tavasznak első mosolyára
Árván maradt fészkebe vissza-jő.
Jön vissza híven roppant messzeségből,
Nem tartja vissza semmiféle gát.
Im itt a példa: nem lehet, barátim,
Elhagyni végképp a szülő-hazát!

Jó! Menjete ki! Ha magyar hazátok
Nem adhat kincset, mert nagyon szegény:
Keressetek pénzt gazdag nemzetek közt,
Műhelyben, gyárban, bányák fenekén.
De hogyha ott künn kedvez a szerencse,
Ha künn az ég vagyont, bőséget ad:
Ó jertek vissza gyűjtött kincsetekkel,
Dúsabbá tenni e szegény hazát!

S úgy éljete künn, ott az új világban,
Míg vándorlástok bús évadja tart,
Hogy hozzatok díszet nemzetünk nevére,
Hogy bennetek tiszteljék a magyart!
Elég nekünk a pártok rút viszálya,
Íríggyűlölség, mérges bosszu, vád!
Szeressétek ti messze idegenben
Nálunknál jobban a magyar hazát!

Dolgozzatok künn!... Bátor munka révén
Ész finomúljon, edződjék a kar!
De minden órán eszetekbe jusson,
Milyen kevés ah otthon a magyar!
Számláljatok félénken össze minket,
Mint özvegy asszony szűkös garasát
S ne váljatok ki végképp!... Ne tegyétek
Még koldusabbá e szegény hazát!

Tudom, nincs párja vad Niagarának.
Ő a vizek mennydörgő istene.
Mégis nekem a Tar-patak zúgása
Ezerszer drágább, édesebb zene!
Szívennek drágább minden Red-Rivernél
A kicsi Bodrog és partján a nád!
Ezért kívánnám látni, újra látni,
És mindig látni a magyar hazát!

Vándor-sasok, kik fészket raktatok künn,
Virágzó, büszke városok falán:
Ha bősé ellenség országunkra törne,

Ezt is nyugodtan néznétek talán?
Nem! Nem! Tudom: ti akkor visszajöttök!
Rohantok mind az óceánon át,
Hatalmas hévvel, vijjogó haraggal,
Halálíg védni a magyar hazát!

EMIL ÁBRÁNYI

TO THE AMERICAN HUNGARIANS

Nos partiam fugimus

Migrating birds go to a richer clime
When valley, grove and field begin to fade,
However, with the first smile of springtime
They come back to the orphaned nest they made.
They all return, the distance though be great,
Naught keeps from its beloved next the bird,
Here is, my friends, a course to imitate,
Who have your home to other lands transferred.

Well! emigrate if your own Magyar land,
Because she is so poor, supports you not;
Seek fortunes, while to work with brain and hand
In factory, or mine's depths be your lot.
But when good fortune smiles upon you there;
Abundance comes to you who rich have grown;
Come back into your native land and share
With our dear fatherland the wealth you own.

Live thus in your new home, though far away,
During your exile's dreary, dismal years,
That on the Magyar name you, day by day,
But honor cast, the world our race reveres.
We had enough of party strife and fight,
Of envy, hatred, vengeance and things mean:
Though midst of strangers be, Magyars unite!
Be truer patriots than we have been.

Work, work with zeal! All honest efforts steel
Your strength, endow the heart, improve the mind!
For not an hour though forget to feel
How small the number is you've left behind.
Count us, few Magyars left, with zealous care
As a poor widow counts her last few pence.
Oh! don't exile yourselves! This is our prayer,
Don't make our beggar-state still more intense.

'Tis true, the Niagara has no peer,
It is of all the waters' thundrous head.
Yet thousand times more pleased I am to hear
The brooklet Tar's sweet murmuring instead.
No Red River can be so dear to me

As tiny Bodrog and its reed-grown shore,
For this I'd long, forever long to see
My beauteous Magyar land which I adore.

Migrating eagles, who have built your nest
Out there on proud, rich cities' mighty walls,
If rude foe would our nation's life molest
Would you remain away when duty calls?
No, No! I know, with eager zeal you'd heed
The nation's call and you will cross the seas
To join your brethren here, to fight, to bleed,
To die for Magyar land's sweet liberties!

mek.niif.hu/03900/03966/html/poetry3.htm

A MAGYARORSZÁG BARÁTAI ALAPÍTVÁNY KONFERENCIÁJA

Három napos konferenciát tartott Budapesten a Magyarország Barátai Alapítvány, január 19-21-én. Vizi E. Szilveszter akadémikus és alapító elnök köszöntötte a világ négy sarkából jött résztvevőket, akiket „bárhová sodort is a sors, bármilyen körülmények között éltek is, megmaradtak magyarnak”. Ez az érzés, folytatta, életerőt adott ahhoz, hogy sokat tegyenek a magyarságért.

A két és fél éve létesített alapítvány célja az, hogy fórumot nyújtson ennek a baráti közösségnek - címzetes egyetemi tanároknak, tudományos kutatóknak, művészeknek, íróknak, hogy bevonja őket és gyarapítsa taborukat a magyarokért végzett sikeres munka további tevékenységébe. Tagsági díj nincs, az alapítvány állami támogatásra nem tart igényt, szponzorok és magán személyek adományaiból tartja fenn magát.

A konferenciát az Intercontinental Budapest Hotelben, a Sándor-palotában és a Budapest Music Centerben tartották. Meghívott előadók között szerepelt Áder János államelnök, Orbán Viktor miniszterelnök, Martonyi János külügyminiszter, John O'Sullivan angol újságíró és politikus, és Sir George Radda, a szingapúri Biomedikai Kutatási Tanács elnöke.

Áder János az elnöki palotában köszöntötte a húsz országból jött konferencia tagjait, orvosokat, tanárokat, művészeket, múzeológusokat, írókat, menedzsereket, diplomatákat, lelkészeket, akikre büszke lehet az ország, mert jelenlétükkel is igazolják hazájuk iránti hűségüket. Elmondta az elnök: a barátság fogalma jelenti a konferencia lényegét. „Barátság, mely hűséget, önzetlenséget, együvértartozást, közös célok és értékek követelését jelenti, s azt mutatja, hogy van kire számítani”.

Az alapítvány létrehozói közé tartoznak olyan egyének, mint Oláh György Nobel-díjas kutató, Lángfalussy Sándor közgazdász, Módy István neurológus, Marton Éva opera-

énekes és sokan mások. Jelen találkozóon több mint nyolcvan tag, Kanadából Feszty Dániel, Tóny Kez, Maros Zoltán és Miska János vett részt. Orbán Viktor beszédében elmondta, hogy a kormány új utakon jár, ami némelyekben kételkedést vált ki. A magyaroknak azonban nem kell félniük, ha tanulniuk kell, mert „az újítások kora még nem ért véget. Nem szabad provinciálisnak lennünk, túl kell tennünk magunkat Európa határain, tanulnunk kell közgondolkodásban más népektől, például az Egyesült Államoktól, vagy Japántól”. A világgazdaságban a következő évek is az útkeresésről szólnak – folytatta a miniszterelnök -, ezért nyitottan, a tanulás vágyával tekintsük mindazt, ami a világban történik.

Martonyi János a külpolitika céljával kapcsolatban elmondta, hogy a barátság építése külföldi egyénekekkel, intézetekkel és államokkal a legfontosabb feladatunk. A szomszéd államok értésére kell adnunk, hogy nincsenek területi igényeink. „Tudomásul vettük területeink elvesztését. Ugyanakkor a szomszédos államok is vegyék tudomásul, hogy azokkal a területekkel jelentős magyar közösségeket is kaptak, s elvárjuk, hogy azok jogait tiszteletben tartsák”. John O'Sullivan, Margaret Thatcher miniszterelnök volt tanácsadója pedig elmondta, bár a nyugati országok nem fejezték eléggé ki elismerésüket a magyarok iránt, Magyarországnak több barátja világszerte, mint sokan gondolnák.

A konferenciát kerekasztali és kötetlen hozzászólások (meghívottak és az alapítvány kurátorai) gazdagították. Az előzőn négy szakavatott személy (Baán László, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója, Oplatka András újságíró és történész, Roska Tamás, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem akadémikus tanára, valamint Borókai Gábor, a Heti Válasz főszerkesztője) vitatta meg Magyarország külföldi fogadtatását. Megtudtuk, hogy az elmúlt évek alatt igen szigorú megítélésben részesült az ország, s főleg a kormány. Ennek egyik okát abban látták az előadók, hogy a kormány nem tolmácsolta világosan intézkedései szükségességét és a kivitelezések mikéntjét és célját. Másrészt az ország egy kis intellektuális rétege nem bírt belenyugodni a 2010-es választási eredményekbe, s az uralomból kiesett balliberálisokat bújtatva mindent elkövetett az új kormány külföldi lejáratására. Szó esett arról is, hogy a fideszes kormánynak ki kell alakítania egy új nyelvezetet munkája propagálására. Ugyanakkor az ország művészeti, kulturális és tudományos eredményei pozitív fogadtatásban részesülnek szerte a világon.

Áder János Márai Sándor Füves könyvéből idézte a hazaszeretetre vonatkozó sorokat:

„Hazaszeretetre nem tudlak megtanítani, őrlült az, aki önmagát tagadja. Hazád a történelmi mértékben megnagyított és időtlenített személyiség.”

Áder János köztársasági elnök kezét fog Miska Jánossal, a Kanadai Magyar Írók Szövetségének alapító elnökével a Sándor-palotában 2014. január 20-án.

Az összejövetel harmadik napján megtekintették az olasz barokk és rokokó festészet világhírű kiállítását a Szépművészeti Múzeumban. A diaszpórából érkezett tagok lelkesen fogadták az alapítvány célkitűzéseit. Beszámoltak a befogadó közegekben végzett egyéni és szervezeti munkájukról. Ezek figyelembevétele sokban elősegítheti Magyarországot imázsát és életének jobbítását.

Miska János

WASS ALBERT

MÁRCIUS 15. EZ AZ ÖRÖKSÉG A TIETEK

Fiatal véreim, határokon innen és túl, idegen föld elhagyatottságában, az otthoni kényszerűségek sivárságában, rabságban, elnyomatásban, ahol csak vagytok: hozzátok szólok. Súlyos idők nyomása nehezedik lelkemre s mondanivalómat hosszú esztendőök gondja s tudása érlelte. Ti vagytok a nemzet jövője. Veletek él vagy pusztul a magyar. Amit ehhez az egyszerű történelmi tényhez hozzáfűzni kívánok, azt fogadjátok szeretettel, mint ahogy szeretettel csordul a szívemből.

Életrevalók vagytok. Életrevalóbbak, mint mi voltunk a ti korotokban. Okosabbak is vagytok, óvatosabbak és mérsékletesebbek. Megértőbbek egymással és idegenajkú embertársaitokkal szemben. Az élet tanított meg erre. Látókörötök szélesebbre tágult a történelem viharverése folytán. Minden lehetőségtek megvan ahhoz, hogy egy okosabb, emberiebb és talán szebb világot építsetek föl magatok köré, mint amilyen a mienk volt. Adj a Úristen, hogy így legyen. Mindaz azonban azon múlik, hogy megtudjátok-e őrizni és hajlandók vagytok-e vállalni azt a magyar lelki és szellemi örökséget, amit mi vért izzadva átmentettünk valahogy a különböző „izmusok” özönvizén a ti számotokra, hogy ne legyetek lelki koldusok egy özönvíz-

utáni új világban. Ez az örökség a tietek egyedül és senki másé nem lehet ezen a földön. Ha ti eldobjátok magatoktól, örökre elvész. És nem csak önmagatokat fosztjátok meg valamitől, ami pótolhatatlan, de nélküle szegényebb lesz az emberiség is.

Nekünk magyaroknak az Úristen különösen gazdag és színes nemzeti örökséget adott. Az egész világon egyedül ez a mienk. Senki nem veheti el tőlünk, mint ahogy mi sem vehetjük át senkitől azt, ami nem illet meg minket. Hiába beszélünk angolul, franciául, spanyolul, németül, attól még nem leszünk sem angolok, sem franciák, sem spanyolok, sem németek. Az ő örökségük nem a mienk s ha majmolni próbálnánk őket, könyökkel betörni közéjük, mindössze a magunk egyéniségét, a magunk örökségét veszíthetjük el, az övéket soha sem vehetjük át. Gyökértelen idegenek leszünk az emberi világban s lelkileg elpusztulunk benne, mint a gyökerét vesztett fa.

Véreim, fiatal magyarok, jól-rosszul, de valahogy átmentettük számotokra azt a nemzeti örökséget, ami Isten rendelése folytán a tietek. Átmentettük azt földrengésen, világégesen, nemzetpusztító, lélekgyilkoló nemzetköziség mesterséges tanainak szennyes özönvizén keresztül. Ha egyebet nem tudunk értetek tenni, de ezt megtettük s becsülettel örökösödünk fölötté, ameddig élünk. De a többi már a ti dolgotok és a ti felelősségetek. Egyet ne feledjetek el: amíg magyarok vagytok s az ősi kultúr-örökség erkölcsi alapján álltok, addig Isten által kijelölt helyetek és szerepeitek van a világban. De ha eldobjátok magatoktól ezt az örökséget, ha magyarságotokból kivetkőztök, akkor senkik se lesztek, csupán egy halom szemét, amit ide-oda sodor a szél, míg végül is elmerültek a semmiben.

Én bízom bennetek. Áldjon meg mindanniatokat az egy igaz Isten, kőszikla-örökségünk magyar Istene!

Schultz Gábor: Nyíres

IN MEMORIAM GYARMATI FANNI RADNÓTI MIKLÓSNE (1912 - 2014)

Gyarmati Fanni 1912. szeptember 8-án született, édesapja, a budapesti polgári családból származó Gyarmati Dezső gyorsíróirodát működtetett magánvállalkozóként, köztisztviselőként pedig a Parlament gyorsíróirodájának volt a vezetője. Lánya később az általa alapított iskolában tanított gyorsírást.

Fanni 1926 őszén ismerte meg Radnóti Miklóst. Radnóti 17 éves, Gyarmati Fanni 14 éves volt, ugyanahhoz a tanár-házaspárhoz jártak matematika korrepetálásra. Radnóti mindent megtett, hogy tetsszen Fifinek: 18 évesnek mondta magát, elcserélte a ceruzáikat, hogy legyen miért megszólítania a következő alkalommal. Megismerkedésük után hamarosan megszületett az első szerelmes vers (ez a *Szent szerelmi újra-élés* című sorozat második darabja).

Az idilli diákszerelem kezdetben nem látszott elég erősnek: Radnótinak gyámja, Grósz Dezső kérésére egy textilipari főiskolára kellett mennie Csehországba, ahol megismerkedett egy német gépírókisasszonnyal, Klementine Tschiedellel (Tinivel). Egy ideig párhuzamosan születtek a szerelmes versek Fifinek és Tininek - és míg az első komoly kapcsolata végül Tinivel lett, Fanni lett a költő egyik első és őszinte kritikus. Radnóti egy év múlva visszatért Magyarországra - Tini nélkül. Kapcsolatuk Fannival elmélyült, és 1931 telén a lány azt mondta a fiúnak a Városligetben, hogy "Miklós! Én hozzád akarok menni feleségül." A szülők akaratához igazodva azonban meg kellett várniuk, míg Radnóti ledoktorál Szegeden. 1935. augusztus 11-én összeházasodtak, közös otthonukat a Pozsonyi út 1. szám alatti ház második emeletén rendezték be. 1941-ig elsősorban Fanni tanári fizetéséből éltek, Radnóti alkalmi munkákat (szerkesztés, írás, fordítás) végzett... Alakját férje számos költeményben megörökítette. Róla szól az Erőltetett menet halhatatlan sora: "és Fanni várna szökén a rőt sövény előtt". A munkaszolgálatba hurcolt költő számára ő, a feleség jelentette a biztos pontot, a kapaszkodót, a kötelé-

ket az élethez. 1944-ben - nem sokkal meggyilkolása előtt - is hozzá írta verseit, a Hetedik eclogát és a Levél a hitveshez című költeményt.

Gyarmati Fanni a második világháború után orosz- és franciatanári diplomát szerzett. Előbb a Jurányi utcai közgazdasági középiskolában tanított gyorsírást, majd a színházművészeti főiskolán francia nyelvet.

Gyarmati Fanni a költővel kötött házassága óta mindvégig a XIII. kerületi Pozsonyi úti lakásban élt. 1999-ben a XIII. kerület, majd 2005-ben Budapest díszpolgárává választották. 2009 decemberében - a Radnóti-emlékévé alkalmából - a Magyar Köztársaság Középkeresztjével tüntették ki több évtizedes magas színvonalú oktatói munkájáért, valamint a Radnóti-hagyaték összegyűjtéséért, gondozásáért és közrebozsításáért. 2012-ben Radnóti-díjat kapott.

Egész életében kerülte a nyilvánosságot, nem vállalt közszereplést, magánemberként őrizve férje emlékét. Az özvegy 2008-ban a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának adományozta Radnóti teljes kéziratos hagyatékát. Felhívta a figyelmet a fasizmus áldozataira és arra is, hogy a fasizmus bármikor visszatérhet - mondta Ferencz Győző irodalomtörténész Gyarmati Fannira emlékezve.

RADNÓTI MIKLÓS

KÉT KARODBAN

Két karodban ringatózom
csöndesen.
Két karomban ringatózol
csöndesen.
Két karodban gyermek vagyok,
hallgatag.
Két karomban gyermek vagy te,
hallgatlak.
Két karoddal átölelsz te,
ha félek.
Két karommal átölellek
s nem félek.
Két karodban nem ijeszti
majd
a halál nagy
csöndje sem.
Két karodban a halálon,
mint egy álmon
átesem.

DANCS RÓZSA

HA ÉLET ZENGI BE AZ ISKOLÁT...

Nem mindenki tudja, hogy az egyes európai országok nagykövetségei mellett magának az Európai Uniónak is van önálló képvisellete az ország fővárosában, Ottawában, ha nem is nagykövetségnek, hanem EU- Delegációnak hívják. Ez nem a független nagykövetségek fölött áll, mint ahogy a nem hivatalos EU-főváros, Brüsszel sem "főnöke" Londonnak, vagy éppen Budapestnek, így tehát minden EU-tagállam vezető külképviselete bármely adott országban a saját nagykövetsége. Fontos szerepet tölt azonban be az EU- Delegáció az egyeztetésben, különböző nemzeti tevékenységek koordinálásában, a fogadó ország kormányánál gyakran történő együttes föllépésben, és nem utolsó sorban a szervezésben. Ilyen Delegáció általi szervezésben került sor február közepén a tagországok nagyköveteinek legutóbbi látogatására, melyet a résztvevők Ontario tartomány fővárosában, Torontóban tettek a tartományi kormányánál a törvényhozásban, egyéb kormánysszerveknél, NGOk-nál (non-governmental organizations), valamint oktatási, kutatási és egyéb intézményekben.

A hivatalos program keretében fogadta a nagyköveteket David C. Onley helyettes főkormányzó, Premier Winn, a kormány számos tagja és tisztségviselője, üzletemberek, gazdasági és pénzügyi szakemberek, parlamenti képviselők, illetve egy parlamenti vegyes bizottság. A törvényhozásban egyebek között részletes tájékoztatást kaptak a tartomány politikai helyzetéről, melynek alakulása várhatóan jelentős befolyással lesz a jövő évi országos választásokra. (Mint ismeretes, Ontario, amely Kanada legnépesebb tartománya és a kanadai GDP (bruttó hazai össztermék) közel 40%-át adja, lakosságának pártpreferenciáit tekintve majdnem azonos arányban oszlik meg a három nagy párt tekintetében. A jelenleg kormányzó Liberális Párt éppen a látogatás hetében veszített el két időközi helyi választást, ami által közelebb kerülhet az előre hozott választás.)

A gazdasági megbeszéléseken a szakértők töretlen tartományi növekedést vetítettek előre a nagykövetelek tájékoztatására. Ontario tartománya a korábban megfogalmazott súlyos kétségekkel szemben ma egyértelműen támogatja a CETA-t (Comprehensive Economic Trade Agreement, Átfogó gazdasági és kereskedelmi egyezmény), amely tervek szerint a közeljövőben kerül aláírásra Kanada és az Európai Unió között.

Programja harmadik napján többek között a Torontói Egyetemet látogatta meg a delegáció, majd a nagykövetelek egy része különböző közép- és felsőfokú intézményekben tartott előadást. A magyar nagykövetet a Harbord Collegiate Institute fogadta, ahol Pordány László fölkérésre az Európai Unió-ról tartott előadást a diákok és az oktatók számára. A rendezvényen, megjelent Király Ödön kereskedelmi szakdiplomata is; Szabó Stefánia főkonzul a nagykövet meghívására

Pordány László

az előző két nap rendezvényein volt jelen.

Az iskolai rendezvényen megjelentek a Torontói Magyar Televízió képviselői, és ott volt a jelen sorok írója is, az alábbiakban tudósítva az eseményről.

A Harbord Collegiate Institute megkülönböztetett helyet foglal el a torontói iskolaszék középiskolái között, mégpedig minőségi, diákközpontú munkájával, amelynek legfőbb célja, hogy minél felkészültebb ifjakat bocsásson ki az életbe.

A patinás épület bejáratánál Vince Meade igazgató fogadta a nagykövete és vendégeit, aki gondoskodva arról is, hogy egy végzős osztályba járó magyar anyanyelvű diákja magyarul köszöntse a belépőket.

A bemutatkozások után az emeleti könyvtárban két osztály tanulóit – mint megtudtuk, egyetemre készülő politikai tudományok és szociológia iránt érdeklődő hallgatókról van szó - izgalommal várták a kivételes órakezdet.

Az igazgató üdvözlő beszédében röviden ismertette az iskolát. Megtudtuk, hogy az 1892-ben alakult intézmény hosszú évtizedek óta a legszínvonalasabb szakmai képzést nyújtja azért, hogy az iskolából kikerülő fiatalok a magasabb fokú tanintézményekben, egyszersmind a társadalomban különösebb nehézség nélkül meg tudják állni a helyüket.

Több mint 1000 diák látogatja, tanerőinek száma meghaladja a 95-öt. A Harbord sok egyetemi és technikai előkészítő kurzust ajánl a tanulóinak, és nagyon sok felsőfokú intézménnyel áll kapcsolatban. Tanterveikben legfőképpen a társadalmi igazságosság, egyenlőség és a környezetvédelem témákra összpontosítanak. Mind a diákok nemzetiségi összetétele, mind a nevelőtestület többnyelvűsége Toronto sokszínűségét bizonyítja. A Harbord a Toronto District School Board egyetlen olyan Nemzetközi Nyelviskolája, amely többnyelvű oktatást nyújt, többek között mandarin, német, spanyol, portugál, latin és francia nyelven tanulhatnak a diákok.

Pordány László vérbeli tanárként azonnal megtalálta a megfelelő hangot a pályakezdet előtt álló növendékekkel. Először igyekezett felmérni az érdeklődési körüket, majd miután megtudta, hogy sokan nem jártak Ottawában, tréfásan

megjegyezte, hogy jó volna, ha ellátogatnának oda, mert az Kanada fővárosa. Hazánkat a térképen is bejelölte, majd röviden beszélt Kanada és Magyarország kormányának zavartalan kapcsolatáról. Mindkét ország ugyanazokat az értékeket képviseli, ennél fogva diplomáciailag is nagyon szerencsésnek minősíthető a helyzet, mondta. Hamarosan kiderült, hogy nemcsak magyar, de más európai gyökerekkel büszkélkedő fiatal is van a teremben, akik kíváncsiak saját nemzetük EU-val való viszonyára.

Egy kislány azt szerette volna tudni, hogy általában a nagykövetségeken milyen a nők aránya. Miután megtudta, hogy bár nagyon sok külképviseleten nő tölti be a nagykövet szerepét, a férfiak aránya még mindig nagyobb, az érdekelte, hogy mit tesz az EU ennek a helyzetnek a megváltoztatására. Pordány László megnyugtatta, hogy nincs semmiféle megkülönböztetés, a nők egyre többen vannak és egyre aktívabb szerepet töltenek be nemcsak a diplomáciában, hanem egyébként az élet minden területén, Európában is.

A hallgatók kérdéseire igazodva elmondta, hogy az Európai Unió nem új keletű, már a II. világháború után kezdődött, amikor az országok még nem sokkal korábban ellenséges viszonyban voltak egymással. Akkor Németország, Franciaország, Olaszország és néhány kisebb nyugat-európai ország kormányai leültek egymással, hogy kidolgozzák az együttműködés lehetőségeit – nem szóban, hanem cselekedetekkel. Először gazdaságilag kezdték meg a jó viszony kialakítását, kezdve a szén- és acél közösség létrehozásával 1951-ben, ami aztán az évtized végére már általános közös piacra fejlődött. A következő évtizedek során – néhány kivételt nem számítva – bekapcsolódott az összes nyugati ország, míg a kelet-európai országok csak a szovjet uralom megszűnése után, 1990-től kezdték meg a csatlakozási tárgyalásokat. Ennek eredményeként 10 évvel ezelőtt tíz ország csatlakozott egyszerre, köztük Magyarország. Őket követte néhány évvel később Bulgária és Románia, majd végül a tavalyi évben Horvátország. Időközben vált hivatalossá a mai elnevezés, azaz a korábbi Európai Gazdasági Közösségből létrejött az Európai Unió. Ma már többnyelvű az EU, 24 hivatalos nyelven 28 nemzetet képvisel, ami azt jelenti, hogy a több mint 700 parlamenti képviselő saját nyelvén mondhatja el a beszédeit Brüsszelben.

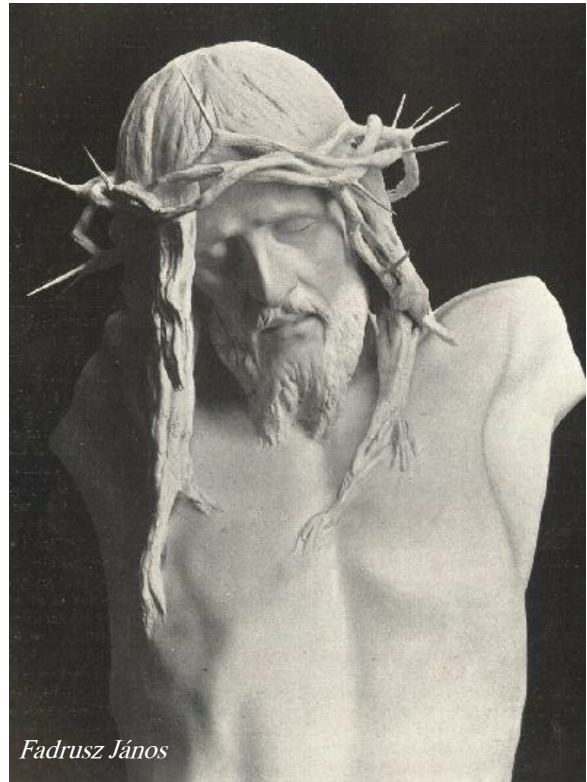
A hallgatókat különösen érdekelte az európai egyetemi rendszer, a tanulási lehetőségekről kérdezősködtek.

Hangulatos, rendkívüli izgalommal és figyelemmel kísért párbeszéd alakult ki az előadó és hallgatói között, akik elégedetten hagyták el a könyvtárat.

A hivatalos óra után az igazgató iskolatúrára hívta meg vendégeit, akiket a Valentin-napi koncert főpróbáján a diákkzenekar egy szép dél-amerikai zeneszámmal ajándékozott meg.

KRISZTUS HÉT SZAVA A KERESZTEN

1. Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.
2. Asszony, nézd: ő a te fiad... Nézd, ő a te anyád.
3. Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?
4. Még ma velem leszel a Paradicsomban.
5. Beteljesedett.
6. Szomjúhozom.
7. Atyám, kezébe ajánlom lelkemet.

Fadrusz János

SAJGÓ SZABOLCS

milyen is

milyen feketék az éjszakák,
és milyen fekete az űr, meg a halál.
hogy a halál is milyen fekete,
pedig hát a semmi még csak nem is fekete.

és nézd a virágok milyen színesek,
és milyen színesek a nappalok, meg az emberek.
az emberek is nézd milyen színesek
pedig hát a boldogságnak nincs színe

a születés meg milyen fehér,
és milyen fehér a fény, meg a húsvét.
látod a húsvét is milyen fehér,
pedig hát Isten nem fehér.

A HUVAC TÉLI TÁRLATA

A kanadai magyar képzőművészek HUVAC néven ismertté vált torontói csoportja hagyományos téli tárlatát tekinthetik meg az érdeklődők a Columbus Centre-ben 2014. február 6. és március 3. között. Az ezredfordulón alakult szövetség 10 művészének 40 alkotásában fedezhetjük fel azt a nyugalanságot, amely a mindennapok monotonitása mögött munkál a tehetséggel megáldott emberben. Azt a nyugalanságot, amely láttatni akar, a felszín mögött rejlő dolgokra irányítva a figyelmet.

A festményeket, szobrokat, grafikákat, fotókat nézegetve egyet értünk a kiállítást hivatalosan megnyitó Szabó Stefánia főkonzul asszonnyal, hogy a sokszínűséget a szabadság érzése foglalja egységbe. A hazájától, szülőföldjétől messze szakadt művészeknek sokkal nehezebb dolga van, ha tehetségét szabadon akarja engedni, mint otthon. Mert – állami támogatás és minden egyéb anyagi háttér nélkül – magának kell kitapasznia az érvényesülés útját vagy legalább azt, hogy észre tudja vetetni magát környezetével. Ehhez pedig áldozatra van szüksége – de szabad és megteheti!

Schultz Gábor, a HUVAC elnöke beszélt a média képviselőinek a tagság összetételéről, az eddig elért sikerekről és tervekről. Ő is, akárcsak Lowy Katalin alelnök és Keszei Attila titkár hangsúlyozta, hogy egyik fő célkitűzésük a minőség, a művészi színvonal megőrzése, ezért ennek a kiállításnak az anyagát is zsűrizés előzte meg.

(Dancs Rózsa)

A KALEIDOSZKÓP HAGYOMÁNYŐRZŐ
KLUB
magyar tehetségek jelentkezését várja:
416 491 4631

Lowy Katalin festménye

Tóth Rozália csendélete

Keszei Attila munkája

SÁNDOR MARY

A VARJÚ A FÁN

Mancika megérkezik a torontói repülőtérre. Budapestről jön, rokoni látogatásra Rózsika néjéhez és András bátyjához, akik már régi kanadai lakosok, és most izgatottan várják kishugukat az előcsarnokban.

Rózsika néni örömsikollyal szalad Mancika elé. Öleli, csókolja,

“Háj, kishúgom,” mondja.

“Kezeiket csókolom Nénje és Bátyja. De jó is itt lenni a hosszú út után.”

Bátyja:

“Hú, te gyerek, de megnyúltál. Gyere már közelebb, Te tiszta anyádfajta, had öleljelek már meg, na. Háj”, mondja Ő is, ahogy magához szorítja hugát.

Mancika (szégyenlősen): “Hát tetszenek tudni van, sajnos van. Pedig annyira diétáztam, mielőtt kijöttem.”

Nénje szól és Bátyja is igenlően bólogat: “Nem kell neked diétázni, vékony vagy te, mintegy szálfá.”

“Nacsak, induljunk a parkolóba,” indítványoz Bátyja.

Mancika zavartan néz egyik, majd másik rokonára.

Nénje, félreértvén Mancika zavarodottságát, magyaráz: “A kárunk a parkolóban van.”

Mancika, kissé habozva, de megszólal: “Nagyon sajnálom, de remélem, hogy nem túl nagy a kár.”

Bátyja: “De igen, nagy a kárunk, húgom, de mi megszoktuk, és azt szeretjük. A nagy kárt.”

Mancika nem válaszol, mert úgy gondolja, hogy a hosszú repülőút az Ő agy működésében is kárt csinált.

Beérnek a parkolóba, elrakják Mancika poggyászát, aztán indulnak hazafelé. Mancika csodálattal nézi a hatalmas Ford autót, látja a tágas kényelmet, a süppedő üléseket, élvezi a csendesen suhanó luxus kocsi. “Hát erről feltétlen írok Anyusnak”, gondolja magában, miközben az autó ráfordul a Torontóba vezető Lakeshore útra.

Nénje büszkén mutogatja az út látványosságait: “Ez itt a nagy Ontario lék.” Mutat a tóra. Mancika: “Ne tessék már mondani, hát Torontó így meg van lékelve?”

“Meg az,” felel Nénje, “de vannak erre nagyobb lékek is. Ez a legkisebb lék az öt közül.”

“Nahát ez igazán érdekes. Az ember azt hinné, hogy ez egy tó, mert annak is megfelel,” jegyzi meg Mancika, és most Nénje néz rá zavarodottan.

Hazaérnek, kipakolnak az autóból. Nénje és Bátyja büszkén mutatják a házukat.

“A te rumod az emeleten van. A legjobb rumot készítettük elő a részedre, majd meglátod, hogy nagyon fogod szeretni.”

“Igen köszönöm, de én nem iszom.”

Bátyja nevetve: “Majd fogsz, ha megszomjazol.”

Hát ezt is megírom Anyusnak, gondolja Mancika, de most már rémülettel gondolván arra, hogy rokonai rummal oltják szomjukat.

Nénje belekarol Mancikába: “Gyere húgom, nézd meg

már a a dájning rumot. Már megterítettem vacsorához.”

Mancika immár biztosra veszi, hogy megzavarodott a hosszú repülőút alatt, de alázatosan engedi, hogy Nénje betessékkelje az ebédlőbe. Bátyja és Mancika leülnek a szépen megterített asztalhoz. Mancika előtt vízzel telt kancsó áll. Rumos üveget nem lát. Megnyugszik. Nénje eltűnik a konyhába vezető ajtó mögött.

Bátyja büszkén Mancikához: “Nénéd kukkd és békd egész nap. Még kéket is sütött számodra.”

Nénje visszajön az ebédlőbe, cipelvén a nagy tál forrón gőzeglő húslevest. “Hír, készen van, vegyetek,” ajánlja körbe az asztaliaknak. “A kék is kész,” mondja büszkén.

Mancika úgy érzi, hogy túl fáradt, tehát nem kérdezősködik, hanem a nagyon finom vacsorára fordítja figyelmét. Húsleves, töltött káposzta, bécsi szelet körítéssel, saláta, majd csokoládé torta. Igazi magyar vendéglátás.

Vacsora után kávéznak, és a tortát kóstolgatják, aztán felállnak az asztaltól, és átmennek a nappali szobába. Mancika titokban örül, hogy a kék elmarad.

Csöngetnek. András bátyja ajtót nyit. Magyar szó hallik az előszobából.

“Megjött a kishúgod,? kérdi valaki.

András bátyja felel, aztán betessékeli az újonnan jötteket a szobába. Bemutatkozás következik. A szomszéd házaspár jött át látogatóba. Magyarok.

“A varjú,” mondja a szomszédasszony, majd hozzáteszi: “Isten hozott.”

Most a szomszéd férj ráz kezét Mancikával. “A varjú, Mancika?”

Ezután Nénjéhez szól. “A varjú, Rózsika?” Nénje felel, “Fán.”

Mancika igen érdekesnek tartja ezt a párbeszédet, de nem gondol vele sokáig, mert leülnek, társalognak. Sok kérdés merül fel Magyarországgal kapcsolatban. Majd szomszédék búcsúznak, és elmennek.

“Báj,” intenek vissza az ajtóból. Mancika mosolyra derül. Mily kedvesek, gondolja.

Következő napokban a rokonok ismertetik Mancikát Torontóval. Átutazzák a várost, mutatják a városházát, a CN tornyot, és az üvegből készült felhőkarcolókat. Ebédelnek magyar étteremben, eszik a lepedő nagyságú bécsiszeleteket.

Mancika nagyon jól érzi magát, bár Anyus igen hiányzik neki. Elhatározza, hogy levelet fog írni haza, mert sok mondanivalója van, többek között az, ami ma reggel történt, azt is le fogja írni.

Drága Anyuskám!

Szerencsésen megérkeztem. Rózsika nénye, és András bátyja nagyon szívélyesen fogadtak. Nagy házuk, és autójuk van, de ugyanakkor többször említik, hogy káruk is van. Nem lehet fontos, mert szép kényelemben élnek.

Többször kínáltak itallal, bár nem látom, hogy Ők innának szeszes italt, hál'Istennek.

Képzeld, Anyus, itt az embereknek van egy nagyon érdekes szokásuk. Jelszóval köszöntik egymást. A jelszó "A varjú," és a felelet "Fán."

Aztán van még egy különleges szokás, amit ma reggel hallottam Nénjétől. Képzeld csak, már korán, ébredés után kopogott az ajtómon. Már fenn voltam, kinyitottam az ajtót, kiszóltam, hogy tessék csak bejönni. Gondoltam, hogy meglepem. "A varjú," mondtam. Nénje nagy örömmel megölelt. "Fán, fán," ismételte, majd hozzátette: "Egyem a kis szívedet, milyen okoska kislányka vagy te. Tanulékony, éles eszű. Nemsokára perfektül fogsz beszélni angolul."

Én persze nagyon örültem a dicsőretnak, gondoltam, kezdek belecseppenni az itteni élet-

formába, míg Nénje megszólalt ismét. Kérdezte, hogy volna-e kedvem kimenni vásárolni, mert ma nagy szél van. Anyuskám, Te tudod, hogy mennyire nem szeretem a szeles időt, mert a szél mindig tönkreteszi a frizurámat, úgyhogy mondtam, én inkább itthon maradok. "Miért tetszenek kimenni, ha nagy szél van?" kérdeztem.

"Mert akkor kell vásárolni, hugom, ha okos az ember. Nagy szélben mindig olcsóbban, néha féláron árusítanak az üzletek."

Nos mit szólni ehhez, Anyuskám? Az érdekesség még az, hogy kinéztem az ablakon, és teljes szélcsend volt. Érthetetlen. Hiányzol, Anyuskám.

Szerető lányod, Mancikád."

Isten óvja anyanyelvünket! Ne beszéljünk hánglisul! Őrizzük meg épen, a maga gazdagságában gyönyörű örökségünket!

(szerk.)

KANADAI / AMERIKAI MAGYARSÁG

1949 óta szolgálja a nyugatra szakadt magyar közösséget.

Elismerten, a nyugati világ legnagyobb példányszámában megjelenő magyar hetilapja. Megjelenik minden szerdán délelőtt, és még aznap olvashatják, akik megvásárolják a torontói magyar üzletekben. Előfizetés \$75 egy évre vagy \$40 félévre, postázással.

A legfrissebb magyarországi, nemzetközi és sport híreket foglalja össze lapunk minden politikai elhajlás nélkül, mint a múltban. A Magyarországon hirdető több ezer olvasóhoz szólhatnak!

Olvassa, hirdessen és rendelje meg a mindenki által szeretett Kékújságot!

A legjobban informált magyar a Magyarorságot olvassa!

Published by: Canadian Hungarian Media non Profit Corp.
747 St. Clair Ave. W. #103.
Toronto, ON M6C 4A4 Canada
Telefon: 416-656-8361, Fax: 416-651-2442

Kiadó: Aykler Béla
Főszerkesztő: Susan Papp
Felelős Szerkesztő: Dr Tanka László
Szerkesztő: Balás Róbert
Számítógépes szerkesztő: Horváth Zsolt
Web: www.kanadaimagyarsag.ca
E-mail: info@kanadaimagyarsag.ca

Reméljük továbbra is szolgálhatjuk a magyarságot a nyugati legnagyobb számú hetilapjával.

SAJGÓ SZABOLCS

örök tavasz

sóhajtozol mint szélben a szil
megbékélsz esőben hajszálgökér
közelgő őszt fülelsz mint falevél
s mint rögöt a mag megszeretsz
örök tavaszban

DANCS RÓZSA

JUSZTINA (RÉSZLETEK)

Gábor Áront, a híres ágyúöntőt muszka golyó találta el a kökösi hídon.

Holttestét Eresztevényben helyezték örök nyugalomra. Asszonya, Jusztina úgy nyüszített a frissen hantolt sírra borulva, mint a gazdáját veszített hűséges kutya – fájdalommal olyan megindító volt, gyásza annyira egyszerű, hogy a bajtársak nem bírták elviselni: zavarba jöttek, s bár érezték, hogy valamit tenniük kellene a szegény teremtésért, inkább eloldalogtak. Hogy sírja ki magát lelkére – mentegették magukat. Később pedig, mivelhogy még mindig kényelmetlen volt szembenézni a szenvedővel, a haza gondjaira bízták. Majd megvizsgálódik, így volt rendelve – és más, hasonló bölcsességekkel lezárták az ügyet.

Jusztina pedig ott virrasztott éjszakáról éjszakára annak a cserefának a tövében, amelyiktől karnyújtásnyira domborodott Áron sírja. Nappal elhúzódott, hogy ne lássák meg a Maksa felé vonuló muszkák. Éjjelenként viszont csendben imádkozhatott, miközben meg-megeredt a könnye, mert a fekete kendő bakacsinja beleolvadt az éjszaka sötétjébe. Nem háborgatták. Valamilyen érthetetlen nyelven mormolta imáját, amely egyszer-egyszer átsuklott egyfajta siratóénekebe. Ha valaki éppen a temető mellett osont végig az úton, hallhatta a furcsa dallamot, amelyikből nem váltak ki a szavak. Legalábbis nem az eresztevényiek fülében. Isten úgymint megéri – mondogatták egymásnak a falusiak. Szürkületkor egy-egy asszonyt vezetett a temetőbe az útja – ki tudja, mikor és kinek kell a következő új sírt ásni? –, s noha Jusztinát nem látták, egy-egy szál őszirózsát, rezedát, violát az ágyúöntő sírjára is helyeztek. Elmentükben pedig a temető kapujánál levő nagy kő alá dugtak valamit. Csak meg kellett billenteni kissé, s máris katrincájába emelhetette Jusztina az almát, diót, darab száraz kolbászt, szelet szalonnát, kenyeret. Nem maradt adósuk, megszolgált titokban a gesztusukat: vizet vitt azokra a sírokra, amelyek az asszonyokhoz tartoztak és kigyomláta a gázt a virágok közül. A temető kert végében kis vermet is ásott, oda rejtette a megmaradt elemózsiait. Télig kihúzta így. A hideg Nemere azonban kiüzte onnan, tavaszig nem látták halovány alakját. A fecskék előtt aztán ismét megjelent a kopasz temetőben... S ez így ment évről évre. Csak annyi változott közben a világban, hogy a muszka ágyúk helyett az alattomos gonoszság gyilkolta az embereket, Jusztina alakja pedig minden évben törődöttebb lett, és mandulaszeméből a fény végleg kialudt. Ámbár hogy csillogott az hajdánán! Amikor Gábor Áron szíve is lángot kapott tőle...

Moldovában egymás után sorakoztak a magyar falvak: Szabófalva, Adjonisten, Klézsa... Sok szép fiatal táncolt vásárnaponként hol az egyikben, hol a másikban, ahol éppen esett, de olyan szép, mint a klézsei Jusztina, egy sem volt közöttük. S tán olyan huncut sem. Csak úgy incselkedett a legényekkel, akik szinte megbambulva bámultak hajlékony, a

tánc ritmusában kigyúlt, karcsú alakjára. Szeme, mint a fekete gyémánt, pásztázta végig a legények sorát, s kacagva siklott el fölöttük. Egy sem volt kedvére való...

Egyik este, amikor már kifújták a lámpát, s minden elcsendesedett, Jusztina a búboskemence padkáján összegombolyodva ábrándozott. Szülei azt hitték, hogy alszik már. A sublódon az apja kérges keze az asszonya nyakára tévedt, majd lejjebb, az inge gombjaival kezdett babrálni... Forrósdó lehelete csiklandozta az asszony véréit is, de hamarosan megfagyott a lelke, mert azt suttogja az ember:

– Na, feleség, úgy gondolom, jól alakul a jövő. A leányt megkérték.

Már az utolsó gomb is kinyílt, de az asszony hirtelen ellökte az urát magától:

– Mit beszél kend? Hogy megkérték a gyermeket? Ki kérte meg?

Jusztinának még a lélegzete is elállt egy pillanatra. Szinte belefájdult a füle, olyan erősen hallgatózott.

Megint az apja szólt:

– A jászvásári úton megállított ma délután Jonel, a Vasile fia. Hogy aszongya, beszélni szeretne velem. Na, mondok, csak rajta, ecsém, monddad. Aszongya, hogy „Mosule György, szeretném feleségnek a maga Jusztinkáját”. Jusztinát –e, mondok, hátszé nem is ismered. Oszt még nagyon fiatalka a leány. Ő ismeri, aszongya, látta vasárnap a táncban, szép, aranyos katrinca volt rajta. Az igaz, hogy fiatalka, aszongya, de megnő, s ő szeretné. Az apja négy ökörrel házastítja ki meg két hektár földdel, amiből egy darab jó házhelynek is, arra új házat húzna az új pár. Szóval, jó alku lenne ez, te feleség.

Jusztina ismeri az anyját: túlságosan hamar ráhagy mindent az apjára. Szinte reszket a fekhelyén, amint az anyja szavára figyel. S alig hisz a fülének, amikor hallja, hogy „Kijed jól kigondolta. A gyermeknek nem is lenne rossz sora, osztán még a négy ökör is. Hm, ámbátor egy pár ló is jó lenne, na.”

– Ló? Na, látod, arra én is gondolék, de még lehet szó róla. Szóval, a legény kéri, hogy tartanók meg neki Jusztinát.

– Jó, jó, hát ami azt illeti, még akadna tán jobb is neki. Fiatal még a lelkem, nem muszáj elhamarkodni...

– Jobb? Neked a négy ökör és két hektár nem elég jó? A fellegekben jársz örökké – gorombult el az ember.

– Immár meglátjuk, na – szeppent meg az asszony.

Jusztina azonban tudta, hogy az apja álmait nem teljesíti még tíz hektárért sem. Hogy ő annak a lóporfájú Jonelnek megengedje, hogy átölelje a derekát? Phuj, még bajusza sincsen, mint egy csóré csiga! Méghogy egy pár lóért esetleg..., daccal húzta a fülére a csergét, s haragudott a szüleiére. Egész éjszakája nyugtalan volt, s egyfajta elszánt dac költözött a lelkébe...

Amikor már éppen elszánta volna magát, hogy az anyjának bevallja: kihallgatta a suttogásukat, és megmondja, hogy neki nem kell sem föld, sem ökör, mégcsak ló sem, mert in-

kább vénleány marad, ha nem érkezik meg az a legény, akire teste-lelke vágyik, történt a nagy dolog.

Korán befejezte a munkát, a lekaszált szénát megforgatta, s még egy csokor margarétát is szedett. A villát a vállára vetette, a vizes korsót felkapta és hazafelé indult. A néma szónoklás, amivel anyja elé akart állni, jobban megviselte, mint a szénaforgatás, s a szokottnál is jobban megizzadt a belső feszültségtől. Az út melletti nagy vadkörtefa árnyékába húzódott egy kis ideig, felszedett két szép vackort a földről. Aztán gondolt egyet, s lehevert a sánc martján a fűbe. Lustán megfordult, hosszan beleszagolt a teste alatt meghajolt fűbe, s a vére buján megbizsergett. Asszonyoságra vágyott lassan beérő teste. Férjhez mennék akár ma is – gondolta hirtelen, amint érzékeinek játékát élvezte, de nem a Vasile bá fiához... Mint a szimatot kapott kutya, hirtelen felült, mert a fűbe neszelve lódobogást hallott. Szégyellte volna, hogy rajtakapja valaki a gondolatain, s főleg testi vágyain, ezért csak úgy tett, mint aki inni akar és közben megpihen kissé. Felemelte a korsót, kidugta és a szájához emelte. Félszemmel pedig a kanyart figyelte, hogy kibukkan-e onnan a lovas. Hogy nem csalódott, a felszálló porfelhő árulta el meg a paták egyre közelebbi dobogása...

Hirtelen bukkant elő a négytagú csapat – huszárok! S már el is viharzottak Jusztina mellett. Akinek a korszaja a levegőben tátogott, a szája pedig szétnyílt meglepetésében. Az első huszár, a szürke ló hátán, nagyon hasonlított ahhoz a legényhez, akit elképzelt magának...

Felugrott, majd hirtelen a felhevült arcára öntötte a maradék vizet a korsóból. Nem is törülte szárazra magát, azt a lefelé járó napra bízta... Aztán elindult frissen, virágosan a falu felé.

Nem lassított a csoport nép mellett, akik a falu közepén a huszárok köré gyűltek. Egyenesen hazasietett. A szülei is a bolt körül lehetnek, hiszen a vendégeket illik látni mindenkinek. S ezek a legények odaátról valók, szép Magyarországról.

Jusztina talpig megmosakodott a kút melletti vályúban, tisztá inget, alsóneműt kapott magára, csinos ruhát, de nem az ünneplőt, nehogy valaki gyanút fogjon. Csak éppen annyira akart szép lenni, hogy megakadjon a szeme rajta annak a szürke lovasnak. S aztán sietett a bolt elé.

A szürke lovas legény szeme megakadt rajta. Kissé hőkenten bámult a valahonnan felbukkanó, izzó szemű leányra egy pillanatig, aztán indulást vezényelt a kíséretének.

A falusiak hosszan búcsúzkodtak tőlük, tartották volna még kicsidég őket, szorongatták a kezüket. Jusztina tudta, hol mehetnek tovább, a nagy zürzavarban kilépett előttük, majd bevárta a jövételüket.

Fától fáig osont nesztelenül a lombok fedezetében a galoppban haladó lovak ütemére. Le nem vette volna a szemét a délceg, pödört bajszú legényről, akinek messze néző tekintetében elszántság, határozottság villogott. Biztosan megbíz-

ható is ez az ember – gondolta a leány. Vigyáznia is kellett azonban, mert a legény vissza-visszapillantott a falu irányába, mint aki vissza is menne éppenséggel... Ilyenkor Jusztina egy-egy fa törzséhez tapadt, mint a tapló, hogy rejtse magát. Istenkém, csak nem sejt, hogy megyek utána! – rémüldözött magában. Majd fellobbant vérenek hangját hallotta: bárcsak sejtene! Jaj, Istenkém, de szégyelleném, ha észrevenne! A melegség minden porcikáját előntötte egyik pillanatban, a másikban viszont szinte reszketni kezdett. Istenkém, csak látna meg! Jaj, csak hívna magához! Jaj, de szép legény ez! Nem hív az ilyen szép magyar legény engemet..., van az ilyennek asszonya, akit szeressen. Szép szeretője, nem ilyen mezítlás, mint én. Piros csizmás, tarka kalárisos... Legyen, mit bánom én! – dacoskodott magában. Ekkor is megyek utána, és gondját viselem... Képelete úgy elragadta, hogy szinte kibújt a lombok közül, hogy egyszerűen eléálljon, s megkérje, hogy fogadja el, vigye magával. A szíve azonban szerelmesen dobogott, s valahogy nem fért össze ez a zakatolás a szolgálólányi szereppel... Amikor egy mogyoróbokor ága az arcába suhintott, megtorpant egy percig. Az esti szellő mintha az egyre jobban távolodó falu harangjának a szavát küldte volna utána, s tudta bár, hogy holnap érte félre fogják verni a harangot, nem is gondolt a visszamenésre. Anyja sírni fog nagyon, apja is gyászolni fogja, de az anyja biztosan örülne is annak, hogy a szép magyar emberé lesz... Amikor a lovasok megálltak egy kerek tisztáson éjszakázni, Jusztina is megállt. Figyelt. Majd egy menyét ügyességével felugrott, felkúszott egy nagy fára, ahonnan szemmel tarthatta a kis csoportot. Látta, hogy Áron elhúzódott kissé az emberektől, mint aki gondolatait egyedül akarja rendezni. Éppen ahhoz a nagy fához erősítette a kantárt, amelyen a leány lélegzetvisszafojtva rejtőzködött, majd a mellette levő bokor fedezetébe rakta a cókmojkját. Abrakot adott a lónak. Aztán elgondolkozva a patakhöz ment, majd a víz fölé hajolva mosakodni kezdett. Jusztina lecsúszott nesztelenül a fáról és a bokor másik oldaláról közeledve, a vízbe lépett. Ahogy Áron a hideg vizet éppen lerázta az arcáról, kinyitotta a szemét és pillantása a kigyúlt arcú fiatal leány tekintetébe ütközött. Még a szava is elakadt meglepetésében, amint a kócos vízitünderben felismerte azt a klézsei leányt, akivel váltott volna szót szívesen, de mire meggondolta a dolgot, már el is tűnt. Az úton többször érzett olyan ösztökélést, hogy vissza kellene fordulni, s megtudni, kié az a szép leány. S most itt irul-pirul előtte. Gyönyörűen, ártatlanul és hihetetlenül vonzón.

– Hát te? Hogy kerülsz ide? Két órával ezelőtt még Klézsen voltál, vagy nem te vagy az? – kezdte összeszedni magát. Jusztina nem sokat értett a magyar szavakból, de a legény viselkedéséből megértette, hogy nem fogja elkergetni, mert tetszik neki. Kacagott hát, egyre jobban, majd zavarát hogy levezesse, egy marék vizet fröcskölt a férfi arcába.

– Hű, a kis boszorkánya! – kapta fel a játékot Áron is, és hancúrozva locsolták egymást. Mindketten bőrig áztak, ami-

kor hirtelen lobot vetett Gábor Áron vére: Jusztina minden szépsége átsejlett a vizes ingen. Abbahagyta a locsolást, és amíg bámulta csillogó szemmel a kínálkozó asszonyi csodát, próbálta saját gyötrelmeit csillapítani. Hosszú ideje nem ölelt magához leányt, és ezt a gyermeket nem érintheti meg. Egyre mohóbban pásztázta végig azonban a játékot még folytató lányalakot, akinek ajakán elhalt hirtelen a kacagás, amikor vérébe dobant a férfi vágya. Szégyenlősen a melléhez kapta a kezét, és ha lehet, még pirosabbra gyúlt arccal elfordult kissé. A pillanatot azonban nem tudták semlegesíteni. Áron tért hamarabb magához. Kilépett a vízből, zsákjából előkötötte a pokrócot és a vízben immár remegő Jusztinára borította.

– Gyere, gyermek, mert megfázol – babusgatta, és vigyázott, hogy ne érintse meg a puhán elővillanó vállat. Attól félt, hogy ez a remegő leányka elégeti.

Jusztina úgy reszketett, mint akinek láza van és éppen úgy, el is engedte magát, hogy ha Áron el nem kapja a derekát, beleesik a vízbe. A férfi úgy vitte a fa alá, mint egy kincset, ahová leterítette a köpenyét.

– Gyere, ülj ide. Na, gyere szépen. Almát és sajtot vett elő a tarsolyából. Csendesesen faltak. Jusztina csak bámulta az emberét, aki alig mert rápillantani, mert félt önmagától. Ezért elhúzódott kissé.

Bereckbe délelőtt érkeztek. A falu minden leánya számon tartotta a délceg katonát, s titkon epekedtek utána sokan. Most, hogy a hátához tapadt ismeretlennel lovagolt be a szülői udvarba, miközben ide is, oda is köszönetet, megszeppentek. A kerítések sarkánál meghúzódva leskelődtek mindenhol, hogy aztán összedugják a fejüket. Asszonyt hozott a házhoz Áron! Nem veszi el a Nagyék Julcsiját, de még a Demeterék Ilkáját sem, pedig hogy versenyeztek érte. Vihogtak, susmutyoltak, és egyre feszültebb lett a falu hangulata. Mert nem tudtak semmi biztosat, amibe belekaphatott volna a pletyka.

A szomszédasszony, Mári néni suttofga aztán szét, hogy nem asszony ez, csak egy leány, megleste ő, amikor mentek bé a házba. Áron betessékelte maga előtt, mint egy naccságot, márpedig ezt székely férfiember nem teszi meg a feleségével. Ki tudja, ki s mi fia-borja ez, aki csak a férfi mellé szegődött cselédnek. De hogy maga előtt engedje belépni a szülei házába! Valami nincs itt rendjén... Kapkodták egymás szájából a szavakat és kerekítették a mesét... A férfiakat is zavarta a titok. Mert ugye, mégsem illik csak úgy, szó nélkül hazajönni, s noha a nap már eléggé előrehaladt, még be sem nézett a kocsmába. Pedig ott most országos gondok gomolyogtak a levegőben...

Az este csillagos volt. A békabrekegés olyan volt, mint otthon. Az anyja biztosan siratja. Az apja is búsulja, mert búszke volt reá, de a Vasile bá mafla fiához akarta adni...

Áron! A szívébe, a gyomrába, a lelkébe is beleremegett a szerelem. Csak ne küldené el magától! Simogat a szeme –

jutott eszébe a férfi elkapott pillantása. Bárcsak a keze simogatna! Önkéntelenül a kutyához hajolt, amelyik első perctől szeretettel, vidáman fogadta. Végigsimított néhányszor a nyakán, hátán, suttozott is valamit neki, majd a vályúhoz lépett. Vízet fröcskölt égő arcára, a katrincájával szárazra törölte magát, s hátrament az istállóba. A ló ismerősen prüszkölt a jászol előtt. Egy ajtó nélküli nyílás átvezette a csűrbe. Gondolkodás nélkül felkapta a pokrócot a sámliról, ahová Áron dobta, miután hazaértek, s felmászott az odorba. A széna jó alvóhelye lesz, jobb, mintha a tapasztott földre feküdne. Az ágy az emberének kell, mert ő a fáradt. S ha nem hallja a szuszogását olyan közléről, talán könnyebben csillapodik a maga pezsgő vére is.

Ezalatt a házban a férfiak között folyt a beszélgetés. Dániel bá elmondta a Székelyföldre zúdult nagy veszedelmet, amely a muszkákkal egyre nagyobb méreteket öltött. A vármegye éppen másnapra hívott össze egy nagy gyűlést Sepsiszentgyörgyön, s nem is kellett nagyon győzködni öccsét, hogy vele tartson. Nem tudja megvédeni magát a székelység, mert hazaszereteten kívül nincs más ereje – füstölgött. Áron gondterhelten hallgatta az öreget, magában latolgatta a hallottakat, de nem mondott véleményt semmiről.

– Hajnalban csak kiáltson be a kapun, Dani bátyám, kenddel megyek.

Ebben maradtak.

Ahogy becsukódott a kapu a látogató után, Áron szétpillantott az udvaron. A holdvilág megvilágította minden szege-likát, de Jusztinát nem látta sehol. Nem akarta kint hagyni, már napok óta elhatározta, hogy a házban vet neki ágyat, ő majd a szénában hál. Katonaember, már megszokta. Önkéntelenül odatartott az istállóba, a csűrbe. A pokróc nem volt a sámlin, ahová délelőtt tette – tehát Jusztina valahol itt van.

A lajtorja az odorba vezetett. Amikor felért rajta, megpillantotta a leánykát. Fehér karja világított, arcán halvány pirosság derengett a holdfényben. Mosolygott álmában. Áron közelebb kúszott, egy ideig remegve nézte a gyönyörű asszonyi csodát, majd a kezét gyöngéden Jusztina dereka alá csúsztatta. Csak azért, hogy felemelje és visszavigye a házba. Ahogy tervezte volt az úton. A leány szeme felpattant az érintésre, teste finoman megremegett. Hirtelen mint villámlás cikázott át rajta a boldogság olyan erővel, hogy a férfi dacos józansága egyszeriben összeomlott...

Az éjszakai égbolt csillagsátorát borította rá hatalmas ölelésükre...

Másnap Áron magával vitte asszonyát Szentgyörgyre, aki boldogan álmolta tovább az éjszakát Dani bá szekeren.

Amikor a megyei urak nagy zavarodottságát Gábor Áron megoldotta bejelentésével, hogy „Lesz ágyú!”, tudta, hogy nem fog egyhamar visszatérni Modvába leánykérőként. Legalább addig nem, amíg a haza sorsát meg nem oldják... De erős volt és határozott, mert Isten társat küldött mellé és tanúnak a csillagos eget rendelte oda Bereckbe...

Az eresztevényi temető kertben árnyékká haloványult az évek során az asszony, akinek a hűségéből hajdanán egy-egy cseppet beöntöttek Kiss József uram műhelyében minden készülő rézágúba, hogy azokban az erőt a szív melege is eddze.

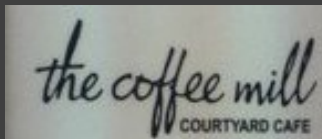
RADNÓTI MIKLÓS

ERŐLTETETT MENET

Bolond, ki földre rogyván fölkel és újra lépked,
s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet,
de mégis útnak indul, mint akit szárny emel,
s hiába hívja árok, maradni úgyse mer,
s ha kérdezed, miért nem? még visszaszól talán,
hogy várja őt az asszony s egy bölcsőbb, szép halál.
Pedig bolond a jámbor, mert ott az otthonok
fölött régóta már csak a perzselt szél forog,

Gábor Áron sírja Eresztevényben

50 éves!

Minden nap nyitva!

*A legfinomabb bécsiszelet,
gulyásleves, borjúpaprikás!*

99 Yorkville Ave., Toronto, ON

416 920 2108

*Élőzene péntek, szombat és
vasárnap este!*

hanyattfeküdt a házfal, eltört a szilvafa,
és félelemtől bolyhos a honni éjszaka.
Ó, hogyha hinni tudnám: nemcsak szivemben hordom
mindazt, mit érdemes még, s van visszatérni otthon;
ha volna még! s mint egykor a régi hűs verandán
a béke méhe zöngne, míg hűl a szilvalekvár,
s nyárvégi csönd napozna az álmos kerteken,
a lomb között gyümölcsök ringának meztelen,
és Fanni várna szökén a rőt sövény előtt,
s árnyékot írna lassan a lassu délelőtt, -
de hisz lehet talán még! a hold ma oly kerek!
Ne menj tovább, barátom, kiált rám! s fölkelek!

MILÓS RADNÓTI

FORCED MARCH

A fool he is who, collapsed, rises and walks again,
Ankles and knees moving alone, like wandering pain,
Yet he, as if wings uplifted him, sets out on his way,
And in vain the ditch calls him back, who dare not stay.
And if asked why not, he might answer – without leaving his path –
That his wife was awaiting him, and a saner, more beautiful death.
Poor fool! He's out of his mind: now, for a long time,
Only scorched winds have whirled over the houses at home,
The wall has been laid low, the plum-tree is broken there,
The night of our native hearth flutters, thick with fear.
Oh if only I could believe that everything of worth
Were not just in my heart – that I still had home on earth;
If only I had! As before, jam made fresh from the plum
Would cool on the old verandah, in peace the bee would hum
And an end-of-summer stillness would bask in the drowsy garden,
Naked among the leaves would sway the fruit-trees' burden,
And Fanni would be waiting, blonde, by russet hedgerow,
As the slow morning painted slow shadow over shadow –
Could it perhaps still be? The moon tonight's so round!
Don't leave me friend, shout at me: I'll get up off the ground!

Translated by Clive Wilmer and George Gömöri

Radnóti Miklós: Istenhegyi kert (részlet)

S fiatal férfi te! rád milyen halál vár?
bogárnyi zajjal száll golyó feléd,
vagy hangos bomba túr a földbe és
megtépett hússal hullsz majd szerteszét?

Álmában lélekzik már a kert, hiába
kérdeszem, de kérdem újra mégis.
Gyümölcsökben a déli nap kering
s hűvösen az esti öntözés is.

MARY SANDOR

THE NIGHT IN THE SNOW

It started snowing by mid-morning. I was at home that day, all alone. My husband was away on business, and I wasn't expecting him at home till tomorrow. I decided to give a thorough cleaning to the house; vacuumed and dusted, did the laundry, then made a pot of soup and prepared a casserole for tonight's dinner.

By the afternoon it was snowing in earnest. I made a cup of coffee for myself, went to the living room, pulled open the curtains and put an audio cassette of Strauss waltzes into the tape player. Then I sat down into my comfortable armchair at the front of my wide picture window, warm, and cozy, sipping the steaming hot drink.

I love to look at the snow from inside the security of my warm, safe home, finding much serenity in the world surrounding me in its soft whiteness.

The huge snowflakes seemed to dance to the tunes of Strauss, and the stillness of my street comforted me somehow. There was no wind. There were no tire marks on the road, no movement on the driveways. My neighbors were still at work, I presumed. The loveliness of the day filled my heart with the wonder of nature.

Oh, but reality was returning fast. This snow must be shovelled off the driveway. Reluctantly I put on my boots, heavy coat, toque and gloves and headed for the garage to get my shovel.

The snow on the ground was light, not packed nor freezing, so my work was done in no time. Back inside the warmth of my kitchen, I heated the soup made earlier in the day and then returned with the full bowl of it to my front room, for more music and the view. I thought that if it keeps snowing for long, I might need to shovel once more before retiring tonight.

The evening sped by. Watched some TV, had my casserole for dinner, and then read a little. The snow was still falling. The giant sized white flakes swirled in the air, and then deposited themselves on everything that was colour as they blanketed my world.

Here we go again, I was thinking. Boots, heavy coat, toque, gloves. As I shovelled once more, I noticed that my neighbor, Lucy, was cleaning her driveway also.

"Hey Mary, where's Charlie?" She yelled over from her terrain.

"He is in Detroit, on business. Coming home tomorrow. What about your Jim? He's usually good with the shovel." I inquired also.

"Watching TV inside. Thought I save him from a heart attack," Lucy laughed.

We finished clearing the snow, when she called over to me again:

"Do you want to go for a walk?"

"What?" I was genuinely surprised. "It's almost eleven at night."

"So? What's wrong with that?"

I looked around me. It was a beautiful night. Not cold at all. The heavy snowfall was reduced to flurries now. Suddenly I felt adventurous.

"Why not? Let's go. I just lock up."

"And I will only be a minute. Going to tell Jim we're gone." We set out, cutting through the adjacent park, down to the road at the south end of Bramalea. We spoke of our families, told anecdotes, and laughed a lot, as we truly enjoyed our outing. Coming up toward home on Dorchester drive, Lucy wanted to play catch.

I said: "Lucy, you're an idiot, you know. Surely we will fall."

"So what? If we fall, we'll get up again." She clapped her hands together, trying to urge me on: "One, two, three, go."

"OK. I'm game. Catch me, if you can, that is," I began to sprint, squealing as I ran away from her. This was indeed fun.

In no time she caught up with me and as she grabbed my shoulder, I lost my footing and slid to the soft, snowy ground on the sidewalk, pulling Lucy down with me. We were not hurt, well, only our pride was in question, but we ignored that. Now we both squealed heartily.

"Let's make snow angels," I suggested, as we lay in the ground.

"Let's," Lucy agreed. So we flailed our arms and legs in earnest, making those angels, when a car came by on the deserted road, coming to a slow halt beside us. It was a police patrol, with two officers sitting on the front seat, and one of them was already opening the car door by his side.

"Are you girls all right?" he asked with concern. I presume he couldn't exactly see what was happening in the darkness of the night. Leaving behind our snow angel positions, we sat up. For one single solitary moment I thought this might not be funny, but then laughter won out.

So we squealed again, and continued to sit on the sidewalk. "We are OK. Thank you officer. We are fine, really. We were just making angels in the snow," I offered to explain.

"Have you girls been drinking?"

Instead of answering, we hollered with laughter. "A full bottle of tap water, right after dinner," Lucy chuckled, trying to regain her composure.

"Would you please get up, both of you."

I just couldn't let this go.

"Well officer, we would, if we could. You see at our age it's not an easy thing to do. Getting up from the ground, I mean. So would you please give a hand and pull us up."

By now the second officer alit from the car also, and came to stand beside the first one. "Having trouble Dave?" he inquired.

"These girls are not cooperating," answered Dave.

I guess both Lucy and I thought that perhaps we should do so, therefore, holding onto, and helping each other, we began a rather difficult ascend, made harder by the slippery ground. We swayed as we came to an upright stand.

"I think you girls should go and sit in the car," Dave offered.

"Do you want to?" I whispered to Lucy.

"Why not? Let them take us home," she answered quietly. Turning toward the police men, she said aloud:

"It will be our pleasure. We'll enjoy a ride home with you two, but I would like to make one request. Could you please put on your siren, and have your red light on top flashing when we arrive home?"

I was beginning to get annoyed with my friend. "Lucy!" I warned. "What's the matter with you?"

"Can you just imagine Jim's surprise when we arrive home in the police car with lights glaring and the siren going?"

I joined her in a conspiratory smirk. "Guess it would serve him right, letting you shovel the snow all by yourself, while he was watching TV."

We allowed the officers to escort us to the back seat of their patrol car. Once inside, we noticed that both of them looked at us in dismay.

"How old are you girls, pard me, - Dave was correcting himself, - you ladies, - anyway?"

The glaring light of the car shone on our faces, contouring its sags and deep wrinkles. Under the tuques, now sitting askew on the top of our heads, our snow white hair was showing.

"High side of sixty," I answered.

Both police officers were good sports about it all when we explained our sudden urge for that midnight adventure, but suggested an early morning mall walk instead. Regarding Lucy's request, the siren was denied, but we did arrive home in the patrol car, with the red light glaring on top, much to the entertainment of our neighborhood...

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag független emberek kevesebbet aggnak a piac és az élet ingadozásai miatt. Átfogó pénzügyi tanácsadással segíték Önnek lelki nyugalma és vagyoni biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,
Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDÍJBEFECTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

Music and Dance

with **Máté Szigeti** and the Students of
Hamilton Academy of Performing Arts
&
Hamilton City Ballet

Two ways to purchase tickets
and subscriptions:

[Mail] *Return this form to Máté Szigeti*

Hamilton Academy of Performing Arts
108 Park Street West
Dundas, ON, L9H 1X4

Call for information: 905-574-2457 or 289-938-2457

Cheques should be made payable to Máté Szigeti

[Email] szigetimate@gmail.com

Hamilton Academy of Performing Arts is registered as
a non-profit, charitable organization.

(CBN 85903 8267 RR0001)

Please see the HAPA website for donations:

<http://www.haofpa.com/fundraising.html>

Bóbita Gyermeklap

Újra itt a Bóbita!
Mami, tudod mi van benne?
Vers, játék és sok-sok mese!
Nyelvtörő, rejtvény, színező,
Találós kérdések, fejtörők!
Édesanyám, kérlek nagyon,
Legyen az én gyermeklapom!

Megrendelhető: 416 491 4631

MAGYAR NAPLÓ

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

**Az egyetlen szépirodalmi folyóirat
a DIGITALSTAND-on!**

A Magyar Napló elektronikus formája már a www.digitalstand.hu webáruházban is elérhető!
A digitális folyóirat tartalma teljes egészében megegyezik a hagyományos lapszámokéval.

Digitális lapszám vásárlása: 390 Ft

Digitális előfizetés

12 hónapra: 3960 Ft (12 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

6 hónapra: 1980 Ft (6 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

3 hónapra: 990 Ft (3 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

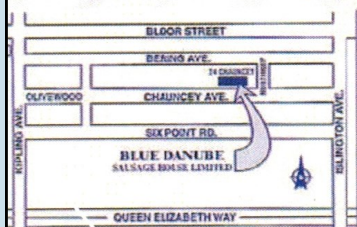
(Az árak az Áfá-t tartalmazzák.)

**Fedezze fel a digitális újságolvasás előnyeit! Ha a Digitalstandot választja, a Magyar Napló
mindig Önnél lesz, ráadásul kedvezőbb áron, mint korábban bármikor!**

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar áruk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

A torontói magyar közösség emlékönyve

1938 - 2011

History of Toronto's Hungarian Community

szerkesztette

Dancs Rózsa

Ára: 30:00 CA\$. Hívja: 416 491 4631

nemzeti regiszter

40 éves

Rubik kocka

Bóbita gyermeklap

Újra itt a Bóbita!

Mami, tudod mi van benne? Vers, játék és sok-sok mese! Nyelvtörő, rejtvény, színező, találós kérdések, fejtörők!

Édesanyám, kérlek nagyon, legyen az én gyermeklapom!

Megrendelhető:
416 491 4631

Magyar-Angol Kulturális Folyóirat Hungarian-English Cultural Magazine

ALEJDOSZKÓP
ALEIDOSCOPE

"Nincs más háza, csak az anyanyelv..."
(Márai)

16 éve indult el

Észak-Amerika egyetlen kétnyelvű,
kimagasló színvonalat követő kulturális folyóirata

Szervátiusz Jenő-díjjal kitüntetett lap

Az összmagyarság irodalmi, kulturális,
tudományos munkásságára odafigyelő folyóirat

Főszerkesztő: Dancs Rózsa

Felelős kiadó: George Telch Kaleidoszkóp Hagyományörző Klub
email: rozsadancs@yahoo.ca

Tel: 416-491-4631